

לקוטי תורה • פרשת בהעלותך • מאמר 7

לבאר הדברים הנ"ל

ביאור העניינים שהוזכרו לעיל

עבודת ה' פירושה להמשיך גילוי ממדרגה שלמעלה מהשתלשלות. המצוות נושאות את הרצון העליון ואת התענוג האינסופי שבו, אך התורה, שהיא חכמה, היא ש"נותנת להן חיים"; והאור העליון ביותר נמשך על ידי הכנעת הטבע של האדם, כשם שמפיקים שמן מזית מר.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל
אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/behaaloscha/7

הנקודה

עבודת ה' פירושה להמשיך גילוי ממדרגה שלמעלה מהשתלשלות. המצוות נושאות את הרצון העליון ואת התענוג האינסופי שבו, אך התורה, שהיא חכמה, היא ש"נותנת להן חיים"; והאור העליון ביותר נמשך על ידי הכנעת הטבע של האדם, כשם שמפיקים שמן מזית מר.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

בביאור המאמר הקודם, המאמר מפרש את הפסוק "החכמה תחיה בעליה" לאור סדר קריאת שמע: תחילה קבלת עול מלכות שמים, ואחר כך קבלת עול מצוות. העבודה אינה מוסיפה דבר לה; היא ממשיכה אלקות מלמעלה מהשתלשלות, הנובעת רק מהמדרגה הנמוכה והמצומצמת ביותר שלמעלה ממנה, ומסתירה אותה. למלכות, תחומן של המצוות, יש בחינה של כתר: בה מתגלה הרצון העליון, עם התענוג המלוכש בו. ובכל זאת, המצוות הגשמיות באות מקליפת נוגה, ורק התורה, שהיא חכמה, מכניסה בהן את התענוג הזה. המנורה שבחזון זכריה ממחישה זאת: הגולה היא בינה, שבעת הנרות הן המדות, ושני הזיתים המרים הם הגבורות של אבא ואמא, שריסוקם מפיק את שמן החכמה. למטה, הכנעת הטבע, האפשרית רק לנשמות ישראל בגוף המסתיר, ממשיכה אור נעלה יותר מזה שהמלאכים משיגים. הפרשה הראשונה של קריאת שמע, שם מ"ב, היא עלייה בלי גבול, "בכל מאדך", המאפשרת לפרשה השנייה להמשיך את חמשת החסדים אל רמ"ח המצוות.

מבנה

1	חכמה, קבלת עול ומשמעות העבודה	11-3
	קבלת עול מלכות שמים קודמת לקבלת עול מצוות; התורה והמצוות הן אותיות השם כפי שהן מתגלות. העבודה ממשיכה גילוי ממדרגה שלמעלה מהשתלשלות, הנובע מהמדרגה הנמוכה ביותר שלמעלה ממנה ומסתיר אותה.	
2	מלכות ככתר: רצון ותענוג שבמצוות	4-6
	למלכות יש בחינה של כתר: במצוות מתגלה הרצון העליון, ובתוכו התענוג של אין סוף. התורה, בתור חכמה, ממשיכה את התענוג הזה אל המצוות הגשמיות; מלכות מקבלת מז"א, אך בשורשה היא "כתר לבעלה".	
3	הזית המר: הכנעה ואור נעלה יותר	7-8
	כשם שמרירות הזית מכסה על השמן שבו, כך הכנעת הטבע ממשיכה אור ממקום נעלה יותר, ממדרגת "לא", שלמעלה מ"אחד לעומת אחד". לכן ניתנה התורה לישראל לאחר מצרים, ולא למלאכים; למעלה, הזיתים הם הגבורות של אבא ואמא.	
4	שני הצינורות וקריאת שמע	9
	"שבעה ושבעה מוצקות" הם שני ערוצים: שמן (חכמה) וזהב (בינה). ארבעים ושתיים המילים שבפרשה הראשונה של קריאת שמע, שם אנא בכח, מעלות את שבעת הנרות, והגולה היא ההתבוננות ב"שמע ישראל".	
5	חכמה המחיה את הרצון	10-11
	ביאור נוסף: פנימיות אבא, הראשון מבין שלושים ושניים הנתיבות, מתאחדת עם התענוג הפנימי של עתיק. באמצעותה החכמה מחיה אפילו את הרצון העליון, "בעליו".	

הפרשה הראשונה של קריאת שמע היא עלייה בלי גבול, "בכל מאדך", שעל כל אדם למצוא ברצונו שלו; היא מאפשרת לפרשה השנייה להמשיך את חמשת החסדים אל רמ"ח המצוות, להביא "גשם" למלכות ואת הכוח לברר את נוגה.

מושגים

השתלשלות השתלשלות

ירידה הדרגתית של האור האלוקי דרך העולמות. כאן הוא נובע רק מהמדרגה הנמוכה והמצומצמת ביותר שלמעלה מהקו, ומסתיר את האור הזה; לכן גילוי אמיתי חייב לבוא ממדרגה שלמעלה ממנו.

מלכות נקראת כתר מלכות נקראת כתר

כשמונים מלמטה, מלכות היא הראשונה, ויש לה בחינה ממשית של כתר: במצוות, השייכות למלכות, מתגלים הרצון העליון והתענוג הנסתר שבו.

עתיק ואריך אנפין עתיק ואריך אנפין

שתי המדרגות שבכתר: עתיק, התענוג הפנימי והמדרגה האחרונה שבמאציל, ואריך אנפין, הרצון העליון המכסה עליו, כמו המצח המכסה את מה שבתוכו.

הכנעה (אתכפא) אתכפא

התגברות על הטבע של האדם. כשהסטרא אחרא נכפית, כבוד ה' נמשך ממקום נעלה יותר; רק נשמות שבגוף המסתיר יכולות לעשות זאת.

הכאה (ביטוש) ביטוש

ריסוק, כשם שרוסקים זית כדי להוציא ממנו את שמנו. למעלה, הכאת הכלי באמצעות הגבורות מגלה את שמן החכמה; למטה, ריסוקם של ישראל במצרים קדם למתן תורה.

שם מ"ב שם מ"ב

השם שבתפילת אנא בכח, המקביל לארבעים ושתיים המילים שבפרשה הראשונה של קריאת שמע: כוח של עלייה, הקשור לשבעת נרות המנורה.

חמשת החסדים ושבעים גשרים ה' חסדים - ע"ב גשרים

שורשן של רמ"ח ההמשכות אל המצוות, שם ע"ב (72), המתואר כשבעים ושניים גשרים למעבר במי החסד.

"בכל מאדך" בכל מאדך

אהבה שלמעלה ממידתו של האדם, הנמצאת רק בפרשה הראשונה של קריאת שמע. זו מדרגת אין סוף שבתוך רצונו של האדם, והיא לבדה מחברת מעשה גשמי למטה עם מה שלמעלה.

קטע 1 • 11-3

חכמה, קבלת עול ומשמעות העבודה

1 לבאר הדברים הנ"ל

לבאר את הדברים שהוזכרו לעיל:

מאמר זה מבאר את המאמר שקדם לו בלקוטי תורה. הנושאים שהוא עוסק בהם, כגון החכמה ש"מחיה" והמנורה שבחזון זכריה, על הגביע שלה, שבעת נרותיה ושני עצי הזית שלה, מראים אילו עניינים הוא בא לבאר.

2 ענין החכמה תחיה¹ את בעליה הוא ע"פ מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] למה קדמה פי שמע כוי שמתחלה יקבל עליו עול מלכות שמים ואח"כ עול מצות.²

את משמעות הפסוק "החכמה תחיה את בעליה" יש להבין על פי מאמר חז"ל: "למה קדמה פרשת שמע" וכו' — כדי שיקבל עליו תחילה עול מלכות שמים, ואחר כך עול מצוות.

הפסוק "החכמה תחיה את בעליה" (קהלת ז, יב) יתבאר על פי הטעם שמביאה המשנה לסדר פרשיות שמע. הפרשה הראשונה, "שמע ישראל", מבטאת קבלת עול מלכות שמים; ורק לאחר מכן, בפרשה השנייה, "והיה אם שמוע", מקבלים את עול המצוות.

והנה קבלת עול מלכות שהמצות הן עול וגזירת המלך ואעפ"כ [ואף על פי כן] צריך לקבל עליו ברצון עול זה ועיקר עשיית המצות מצד העול כי כן צוה המלך ולא להמשיך ענג שבהם

והנה, קבלת עול מלכות פירושה שהמצוות הן עול וגזירת המלך; ואף על פי כן, על האדם לקבל עליו עול זה מרצון. עיקר עשיית המצוות צריך להיות מצד העול — מפני שכך ציווה המלך, ולא כדי להמשיך את התענוג שבהם;

קבלת מלכות ה' פירושה להתייחס למצוות כאל גזירת המלך: מקיימים אותן מפני שהוא ציווה, ומקבלים על עצמנו את העול ברצון. אין הכוונה להמשיך את התענוג הרוחני שיש בכל מצווה, אף שתענוג זה אכן קיים.

כי אין זו עבודה וכתוב תחת אשר לא עבדת בשמחה³ שהשמחה תהיה מצד העבודה שעובד ומקיים גזירות המלך (וע' מזה בד"ה כי עמך מקור חיים⁴ בפי מקץ ובפי שלח ע"פ ועתה יגדל נא)⁵

כי זו אינה עבודה. ונאמר: "תחת אשר לא עבדת בשמחה" — השמחה צריכה לבוא מתוך העבודה, מן העובדה שהאדם עובד ומקיים את גזירות המלך. (ועיינו בעניין זה במאמר המתחיל "כי עמך מקור חיים" בפרשת מקץ, ובפרשת שלח על הפסוק "ועתה יגדל נא".)

עשיית המצוות לשם התענוג שהן מביאות הופכת אותן לעשייה לתועלת עצמית, ולא לעבודה. ובכל זאת התורה דורשת שמחה (דברים כח, מז); אדמו"ר הזקן מבהיר שהשמחה נובעת מן העבודה עצמה — מעצם הזכות לעבוד את המלך ולמלא את גזירותיו. ההערה שבסוגריים מפנה לשני מאמרים נוספים העוסקים בנושא.

והנה כתיב הנסתר להוי' אלקינו והנגלות לנו⁶ הנסתרות הן דחילו ורחימו והנגלות וי"ה נגלות הן תורה ומצות שהתורה רמיזא בו"ו של שם לפי שיש בה בחי' וי"ק [וי' קצוות] ששה סדרי משנה זרעים בחסד כו'

והנה נאמר: "הנסתרות להוי' אלקינו והנגלות לנו". הנסתרות הן דחילו ורחימו, והנגלות — וי"ה הנגלות — הן תורה ומצוות. התורה רמוזה באות ו' של השם, שכן יש בה בחינת וי"ק, שש הקצוות: ששת סדרי משנה, זרעים בחסד וכו';

הפסוק נדרש על פי ארבע אותיות השם הוי". שתי האותיות הראשונות, יי' והי', הן "הנסתרות" ומקבילות ליראה ולאחבה, המתחוללות בתוך האדם; שתי האחרונות, וי' והו', הן "הנגלות" ומקבילות לתורה ולמצוות, המתבטאות בגלוי. התורה היא כנגד וי', שערכה שש, משום שיש בה שש בחינות, כשם שבמשנה ששה סדרים. הראשון שבהם, זרעים, מקביל לחסד.

והמצות בהי' של שם בחי' מלי' והמשכת הי' אחרונה הוא עיי' בחי' וא"ו (עמ"ש מזה בד"ה אלה פקודי ועמ"ש בד"ה ושבתי בשלום⁷ ועי' זח"ג [זהר חלק ג] ד"י [די' יסודות] ע"ב ס"ו סע"ב [סוף עמוד ב] ע"ז ב').

והמצוות הן באות הי' של השם, בחינת מלכות; והמשכת ההי' האחרונה נעשית באמצעות בחינת וי'. (עיינו במה שנתבאר בעניין זה במאמר המתחיל "אלה פקודי" ובמאמר המתחיל "ושבתי בשלום"; ועיינו בזוהר חלק ג, י' ע"ב; סוף ס"ו ע"ב; ע"ז ע"ב.)

המצוות הן כנגד ההי' האחרונה של השם, בחינת מלכות — מלכות הי' המתבטאת במעשה. השפע להי' האחרונה נמשך באמצעות וי': המצוות נמשכות ומקבלות חיות דרך התורה, רעיון שהמאמר מפתח בהמשך. ההערה שבסוגריים מפנה לשני מאמרים ולשלושה מקומות בזוהר העוסקים בנושא.

ולהבין זה צ"ל ענין העבודה איך שייך לפניו ית' לשון עבודה וכי כלום הוא צריך ואם צדקת⁸ כו'. כדי להבין זאת, יש להבין את עניין העבודה: כיצד שייך לומר לשון "עבודה" ביחס אליו יתברך? וכי הוא זקוק למשהו? והרי נאמר: "אם צדקת" וכו'.

כאן מתעוררת השאלה: "עבודה" מרמזת שהאדון זקוק למה שהעבד עושה, אך להי' לא חסר דבר. כפי שנאמר לאיוב: "אם צדקת מה תתן לו". אם כן, כיצד אפשר לכנות את מעשינו "עבודת היי"?

ומהו זה שנאמר ולעבדו כו' (ועמ"ש מזה סד"ה ואלה המשפטים⁹ גבי שש שנים יעבוד.¹⁰ ובד"ה לא תהיה משכלה¹¹ גבי ועבדתם את¹² הי' אלקיכם. ובד"ה לא הביט און ביעקב¹³ ובספ"ר [ובספר של בינונים] פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו])

ומה פשר הכתוב "ולעבדו" וכו'? (ועיינו במה שנתבאר בעניין זה בסוף המאמר המתחיל "ואלה המשפטים", על "שש שנים יעבוד"; במאמר המתחיל "לא תהיה משכלה", על "ועבדתם את הי' אלקיכם"; במאמר המתחיל "לא הביט און ביעקב"; ובספר של בינונים, פרק טו.)

ובכל זאת התורה מצווה "לעבדו". ההערה שבסוגריים מציינת מקומות נוספים שבהם מוסבר מהי עבודה, ובהם פרק טו בספר של בינונים (התניא), המגדיר מיהו "עובד אלקים".

והענין כי העבודה הוא להמשיך גילויאלקות מההעלם מלמעלה מן ההשתלשלות כי כמו שנמשך כבר בסדר ההשתלשלות

והעניין הוא שהעבודה היא להמשיך גילוי אלקות מן ההעלם, מלמעלה מן ההשתלשלות. שכן, כפי שכבר נמשך בסדר ההשתלשלות,

התשובה היא שהעבודה אינה מעניקה לה' דבר שחסר לו. היא ממשיכה גילוי אלקות מתוך ההעלם, מדרגה שלמעלה מן ההשתלשלות; כל אור שכבר נמשך דרך סדר ההשתלשלות מתכסה במהלך ירידתו, כפי שיוסבר בחלק הבא.

הוא מתלבש בריבוי המדרגות עד שנעשה שמים וארץ גשמיים המעלימים ומסתירים עד שנראה ליש דבר ויכול לומר כחי ועוצם ידי¹⁴ כו'.

הוא מתלבש בריבוי מדרגות, עד שהוא נעשה שמים וארץ גשמיים המעלימים ומסתירים, עד שנראה שיש כאן ישות דבר בפני עצמו, ואדם יכול לומר: "כוחי ועוצם ידי" וכו'.

בירידה דרך מדרגות רבות, האור האלוקי מתלבש בשמים ובארץ גשמיים, המסתירים אותו כל כך עד שהעולם נראה כאילו הוא מתקיים בזכות עצמו. כך אדם עלול לומר, כפי שהתורה מזהירה: "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה".

3 וצ"ל גילוי אלקות כמו שיהי' [שיהיה] לעתיד ונגולו כספר השמים¹⁵. ובתחיית המתים גם גוף האדם מן הקבר ירגיש כו'

וצריך להיות גילוי אלקות כפי שיהיה לעתיד לבוא: "והשמים ייגולו כספר". ובתחיית המתים גם גופו של האדם, מתוך הקבר, ירגיש וכו'.

כדי להמשיך אלקות שלמעלה מהשתלשלות, צריך להיות גילוי כפי שהובטח לעתיד לבוא, כאשר, כלשון ישעיהו, "והשמים ייגולו כספר" ומה שהם מסתירים כעת יתגלה. בתחיית המתים גם הגוף הגשמי ירגיש אלקות.

ואין זה כ"א ע"י הערת רוח קדשו ממרום¹⁶ מלמעלה מן ההשתלשלות כי ההשתלשלות של הקו נמשך מבחי' אחרונה הארה מצומצמת מאד והיינו

וזה בא רק על ידי שפיכת רוח קדשו מלמעלה, ממעל להשתלשלות. שכן השתלשלות הקו נמשכת מהבחינה האחרונה, הארה מצומצמת מאוד. כלומר,

גילוי כזה יכול לבוא רק ממעל להשתלשלות, בדומה לרוח "הנשפכת מלמעלה" שעליה מדבר ישעיהו. הטעם לכך הוא שכל ההשתלשלות מתפתחת מהקו, והקו עצמו נמשך מהדרגה האחרונה והנמוכה ביותר של מה שלמעלה ממנו — הארה שעברה צמצום רב.

כמו עד"מ אדם גדול שהוא חכם ויש בו כמה מיני חכמות ומצמצם א"ע [את עצמו] בבחי' אחרונה שבחכמה חכמה שבדבור או שבמעשה כך ההשתלשלות

בדומה לאדם גדול, חכם ובעל סוגים רבים של חכמה, שמצמצם את עצמו לדרגה האחרונה שבחכמה — החכמה שבדבור או שבמעשה; כך גם ההשתלשלות

משל לאדם מלומד גדול שיש בו סוגים רבים של חכמה, והוא מגביל את עצמו לביטוי הנמוך ביותר של חכמתו — החכמה המתבטאת בדבור או בעשייה מעשית. כך גם ההשתלשלות נמשכת רק מהדרגה הנמוכה ביותר של מה שלמעלה ממנה.

של הקו נמשך מבחי' עשי' [עשיה] הגם ששם לא שייך שום התחלקות כי אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] שוין שם וגם אצילות הוא בחי' עשי' [עשיה] דכולא קמיה כו' היינו קמיה

של הקו נמשכת מבחינת עשיה, אף שאין שם שום חלוקה, שהרי אצילות, בריאה, יצירה ועשיה שוות שם, וגם אצילות היא בחינת עשיה, כי "כולא קמיה" וכו' — כלומר, "לפניו".

הדרגה הנמוכה הזאת נקראת "עשיה" של מה שלמעלה מהקו. לאמיתו של דבר, אין שם חלוקות: לפני ה' כל העולמות, גם אצילות, שווים, וכולם נחשבים כעשיה, שהרי "כולא קמיה כלא חשיב". עיקר העניין הוא "לפניו": כך הדבר מצד ה'.

אבל בערכינו לפי שנמשך אלינו נוכל להעריך שנמשך מבחי' אחרונה הכלולה שם. וכענין טורא חשוכא חג"ת [חסד גבורה תפארת] שבהעלם כו'

אבל ביחס אלינו, מאחר שהדבר נמשך אלינו, אפשר לשער שהוא נמשך מהדרגה האחרונה הכלולה שם. וזה דומה לעניין "טורא חשוכא" — חסד, גבורה ותפארת בהעלם וכו'.

מנקודת מבטנו, מאחר שהאור אכן מגיע אלינו, אפשר לתאר אותו כנמשך מהדרגה האחרונה הכלולה שם. הטקסט משווה זאת ל"טורא חשוכא", שאותו הוא מזהה עם חסד, גבורה ותפארת בהעלם: מדות הנמצאות שם, אך נסתרות.

(עיי' בפרדס שער י"א וכעין זה איתא בע"ח [בעץ חיים] שער מ"א פ"ג [פרק ג'] הבחינה היותר תחתונה כו' ועיי' בשער שבה"כ [שבירת הכלים] פ"ה דוגמת עתיק דאצילות כו' והרי גם שם י"ל [יש לומר] ע"ד מ"ש בשמ"א [בשער מ"א] פ"ג [פרק ג'] וכ"ה בביאור האדרא)

(עיינו בפרדס, שער י"א; וכעין זה מובא בעץ חיים, שער מ"א, פרק ג': "הבחינה היותר תחתונה" וכו'; ועיינו בשער שבה"כ, פרק ה': "דוגמת עתיק דאצילות" וכו'. ואכן, גם שם אפשר לומר על דרך הכתוב בשער מ"א, פרק ג', וכך הוא גם בביאור האדרא.)

ההערה מביאה מקבילות קבליות: השער האחד-עשר בפרדס ושני קטעים בעץ חיים, העוסקים ב"בחינה היותר תחתונה" של עולם ובדבר שהוא "דוגמת עתיק דאצילות". עתיק, הדרגה הפנימית של כתר, מתבאר בהמשך כדרגה האחרונה של המאציל; כאן הוא משמש דוגמה לנקודה התחתונה ביותר של עולם עליון, ההופכת למקור העולם שמתחתיו.

[דק"ח סע"ב [סוף עמוד ב]] גבי תי"ו רשים רשימו¹⁷ ע"ש בשם מ"כ מהרב ז"ל [זכרנו לברכה / זכרונם לברכה] ובמ"א נתבאר שבח"י ע"ס [עשר ספירות] הגנוזות הנז' [הנזכר] בפרדס הם ע"פ קבלת האר"י [האלקי רבי יצחק] ז"ל [זכרנו לברכה / זכרונם לברכה] בח"י שמותיו הקדושים ב"ה היינו

(סוף דף קכ"ח ע"ב), בעניין תי"ו: "רשים רשימו"; עיינו שם בשם "מצאתי כתוב" מהרב ז"ל. ובמקום אחר התבאר שבחינת עשר ספירות הגנוזות הנזכרות בפרדס היא, לפי קבלת האר"י ז"ל, בחינת שמותיו הקדושים יתברך. כלומר,

האדרא (זהר חלק ג', סוף דף קכ"ח ע"ב) אומרת שהאות תי"ו "רשים רשימו" עבור עתיק יומין, והטקסט מציין הערה על כך שנמסרה בשם הרב ז"ל. עוד נאמר שלפי קבלת האר"י, "עשר ספירות הגנוזות" המוזכרות בפרדס הן בחינת שמותיו הקדושים של ה'.

כמו עד"מ שמו של האדם שאינו נוגע לעצמותו כו', ובח"י אחרונה כזו כאשר הוא משתלשל ומתלבש הנה היא מתעלמת לכך צריך להמשיך מבח"י יותר עליונה מלמעלה מן הקו:¹⁸

בדומה לשמו של אדם, שאינו נוגע לעצמותו וכו'. דרגה אחרונה כזאת, כשהיא משתלשלת ומתלבשת, מתעלמת. לכן צריך להמשיך מדרגה עליונה יותר, מלמעלה מהקו.

שמו של אדם נועד לכך שאחרים יוכלו לקרוא לו; אין הוא נוגע לעצמותו. כך גם מקורו של הקו הוא רק "שם" — הביטוי הנמוך ביותר של מה שלמעלה ממנו — וכשהוא משתלשל ומתלבש בעולמות הוא מתעלם. לכן גילוי אמיתי צריך להימשך מדרגה עליונה יותר, למעלה מהקו.

קטע 2 • 41-6

מלכות ככתר: רצון ותענוג שבמצוות

4 ב והנה בנוהג שבעולם שמכתירין את המלך בכתר מלכות¹⁹ ומסתמא יש לזה שרש למעלה. והענין

2. והנה, כמקובל בעולם, מכתירים את המלך בכתר מלכות, ומן הסתם יש לכך שורש למעלה. והענין הוא

סעיף ב' פותח במנהג: מכתירים את המלך בכתר מלכות. מאחר שמנהגי העולם משקפים את שורשם הרוחני, כתר המלך משקף בהכרח עניין שלמעלה.

כי יש ע"ס [עשר ספירות] מלמעלה למטה מכתר עד מלי וע"ס [ועשר ספירות] ממטה למעלה. ובבחי' זו נק' מלי כתר כמ"ש בפרדס.

שיש עשר ספירות מלמעלה למטה, מכתר ועד מלכות, ועשר ספירות מלמטה למעלה; ובבחינה זו מלכות נקראת כתר, כפי שכתוב בפרדס.

השורש הוא שעשר הספירות נמנות מכתר כלפי מטה עד מלכות, ואפשר למנות גם ממלכות כלפי מעלה עד כתר. כשמונים מלמטה, מלכות עומדת בראש, ולכן היא נקראת כתר, כפי שכתוב בפרדס.

5 ואין הכוונה מצד המנין בלבד אלא שיש בחיי במלי שמצד בחיי זו ראוייה להקרא בשם כתר.

אין הכוונה רק מבחינת המניין, אלא שיש במלכות בחינה שמכוחה היא ראוייה להיקרא בשם כתר.

מלכות נקראת כתר לא רק משום שהיא הראשונה כשמונים את הספירות מלמטה. יש בה ממש איכות שבזכותה היא ראוייה להיקרא כתר.

ולכן נמשך בחיי כתר בבחי' המצות דייקא שהן במלי' והיינו בחיי רצון שבו עונג העליון כי רצון היינו בחיי מצחא דגלגלתא כמ"ש באדרא האי מצחא רצון אקרי, והוא עד"מ

לכן בחינת כתר נמשכת דווקא בבחינת המצוות, שהן במלכות; כלומר, בחינת הרצון, שבתוכו נמצא התענוג העליון. שכן הרצון הוא בחינת מצחא דגלגלתא, כפי שנאמר באדרא: "המצח הזה נקרא רצון". והרי זה על דרך משל:

זו הסיבה שכתר — הרצון שבתוכו התענוג העליון — נמשך דווקא במצוות, השייכות למלכות. האדרא מכנה את מצחו של הגולגולת "רצון", ובהמשך מוסבר המשל.

כמו שהמצח הוא עצם המכסה על מה שבתוכו, כך הרצון הוא מכסה על התענוג ומלביש אותו לבלתי הגלות, וכנודע שיש ב' בחי' בכתר בחי'

כשם שהמצח הוא עצם המכסה על מה שבתוכו, כך הרצון מכסה על התענוג ומלביש אותו, כדי שלא יתגלה. וכידוע, יש בכתר שתי בחינות: הבחינה

כשם שהמצח הוא עצם המכסה על מה שבתוך הראש, כך הרצון מכסה על התענוג שבתוכו ומלביש אותו, כדי שלא יראה. מכאן עוברים לחלוקה הידועה של כתר לשתי בחינות.

אחרונה שבמאציל הוא בחי' עתיק ובחי' ראשונה לנאצלי' [לנאצלים] הוא בחי' א"א ועתיק הוא בחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] וא"א בחי' חיצוניות המכסה וחופף על בחי' פנימית שבו

האחרונה שבמאציל היא בחינת עתיק, והבחינה הראשונה שבנאצלים היא בחינת אריך אנפין. עתיק הוא בחינת הפנימיות, ואריך אנפין הוא בחינת החיצוניות, המכסה וחופפת על הבחינה הפנימית שבתוכו;

בכתר יש בחינה פנימית, עתיק, שהיא הבחינה האחרונה שבמאציל, ובחינה חיצונית, אריך אנפין, שהיא הבחינה הראשונה של הנאצלים. אריך אנפין מכסה ומקיף את הבחינה הפנימית, עתיק, שבתוכו.

והוא בחי' רצון העליון שבו מלוכש עונג א"ס שכשמו כן הוא אין לו סוף והיינו בחי' טעמי המצות שנאמר על התורה ארוכה מארץ מדה²⁰ כו'

והיא בחינת הרצון העליון, שבתוכו מלוכש התענוג של אין סוף, שכפי שמורה שמו — אין לו סוף. וזוהי בחינת טעמי המצוות, שעל התורה נאמר: "ארוכה מארץ מידה" וכו'.

אריך אנפין הוא הרצון העליון, ובתוכו מלוכש תענוגו של אין סוף, שאין לו סוף כפי ששמו מעיד. התענוג הנסתר הזה הוא בחינת "טעמי המצוות" — התכלית הפנימית של כל מצווה — ועליו נאמר בספר איוב שמידת התורה "ארוכה מארץ": אין לה גבול.

(וזהו שהמלי' שהיא עשייה שבאצילות אשר בה הוא מעשה המצות היא נקי' כתר דהיינו ששם דייקא מתגלה רצון העליון עם העונג המלוכש בו וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ מי מנה²¹ כו' בסופו כפי' אף עשיתו²² ובפי' רובע ישראל ע"ש),

(וזהו שמלכות, שהיא עשייה שבאצילות, ובה נעשה מעשה המצוות, נקראת כתר: כלומר, דווקא שם מתגלה הרצון העליון, יחד עם התענוג המלוכש בו. וכפי שמבואר במקום אחר, בביאור על הפסוק "מי מנה" וכו', בסופו, בפירוש "אף עשיתו" ובפירוש "רובע ישראל"; עיין שם),

כך מוסבר מדוע מלכות, שהיא בחינת "עשייה" שבאצילות, ובה מתקיימות המצוות בפועל, נקראת כתר: דווקא שם מתגלה הרצון העליון יחד עם התענוג המלוכש בו. הדברים מפנים לביאור אחר על הפסוק "מי מנה עפר יעקב", שבו נדונים הביטויים "אף עשיתו" ו"רובע ישראל".

והנה המצות הן בסוף המעשה אבל התורה היא בחי' חכמה חכמת המצוה איך תהי' [תהיה] הכשר מצוה כדי שימשך בה עונג העליון והרי היא קרובה יותר לא"ס.

והנה המצוות הן בשלב האחרון, במעשה, ואילו התורה היא בחינת חכמה — חכמת המצוה, כיצד לקיימה כראוי, כדי שהתענוג העליון יימשך בה; ולכן היא קרובה יותר לאין סוף.

המצוות הן השלב האחרון, המעשה עצמו. התורה היא חכמה: החכמה שבכל מצוה וההלכות כיצד לקיימה כראוי, כדי שאפשר יהיה להמשיך לתוכה את התענוג העליון. משום כך התורה קרובה יותר לאין סוף.

ולכן בחכמה אתברירו כי הנה גוף המצות הן מנוגה כמו ציצית של צמר מכבשים שאוכלים אותן ויש בהם תאוה מק"נ [מקליפת נוגה] לאכול אכילה גסה

לכן "בחכמה מתבררים". שכן גוף המצוות הוא מנוגה, כגון ציצית העשויה מצמר של כבשים שאוכלים אותן, ויש בכך תאוה שמקליפת נוגה לאכול אכילה גסה;

מכאן האמירה שהדברים "מתבררים באמצעות חכמה". החומר הגשמי של המצוה בא מקליפת נוגה, תחום שאפשר להפנות לקדושה או שלא לקדושה: ציצית עשויה מצמר כבשים, שאנשים אוכלים, ואכילתן עלולה לעורר תאוות אכילה גסה שמקורה בקליפת נוגה.

משא"כ החכמה תחיה בעליה²³ להיות השראות והמשכות עונג העליון במצות גדול תלמוד²⁴ כו' וכמו שבאדם יתלבש תחלה השכל במחשבה ודיבור ואח"כ במעשה כו'.

לעומת זאת, "החכמה מחיה את בעליה", כך שתהיינה השראות והמשכות של התענוג העליון במצוות: "גדול הוא הלימוד" וכו'. וכמו שבאדם השכל מתלבש תחילה במחשבה ובדיבור, ואחר כך במעשה וכו'.

החכמה, לעומת זאת, "מחיה את בעליה": באמצעות לימוד התורה התענוג העליון שורה במצוות הגשמיות. משום כך אמרו חז"ל "גדול הוא הלימוד", שכן הוא מביא לידי מעשה; בדומה לכך, אצל האדם השכל מתלבש תחילה במחשבה ובדיבור, ורק אחר כך במעשים.

6 וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר מכאן ואילך בעלה חייב במזונותיה שהשפעת המלי הוא עיי ז"א שהמלי הוא

בחינת סיהרא ומקבלת משמשא היא ז"א בחי' התורה

וזהו [פירוש] מה שכתוב בזהר: "מכאן ואילך בעלה חייב במזונותיה", משום שהשפע של מלכות עובר דרך ז"א, המדות; שהרי מלכות היא בחינת הלבנה (סיהרא), ומקבלת מן השמש (שמשא), שהיא ז"א, בחינת התורה.

הזהר מתאר את מלכות ככלה: "מכאן ואילך", לאחר שנישאה, בעלה חייב לפרנס אותה. במונחים קבליים, מלכות היא הלבנה, שאין לה אור משלה והיא מקבלת מן השמש — ז"א, בחינת התורה. לכן המצוות, שהן בחינת מלכות, מקבלות את חיותן מן התורה.

והנה כ"ז [כל זה] הוא כשנמשך למטה במלי מכאן ואילך אחר נשואין וכמ"ש בזהר בראשית דמ"ט א' ע"פ

ויבן ה' אלקים את הצלע דהא או"א [אבא ואימא] אתקינו לה כו' ויביאה אל האדם מכאן ואילך כו'

והנה, כל זה הוא כאשר הדבר נמשך למטה במלכות, "מכאן ואילך", לאחר הנישואין; וכמו שכתוב בזהר, בראשית, דף מ"ט ע"א, על הפסוק "ויבן ה' אלקים את הצלע": "שהרי אבא ואמא התקינו אותה" וכו'; "ויביאה אל האדם — מכאן ואילך" וכו'.

תלות זו מתארת את מלכות רק לאחר שירדה, לאחר ה"נישואין" שלה עם ז"א. הזהר מפרש את "ויבן ה' אלקים את הצלע" כמעשה של אבא ואמא, שהכינו את הכלה לפני שהגיעה אל בעלה; רק "מכאן ואילך", לאחר "ויביאה אל האדם", הבעל מפרנס אותה.

אבל שרש מציאותה הוא מרצון העליון (ועמ"ש סדי"ה ראה אנכי נותן²⁵ בענין מראש מקדם נסוכה²⁶ כו')

אבל שורש מציאותה הוא ברצון העליון (ועיינו במה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "ראה אנכי נותן", בעניין "מראש מקדם נסוכה" וכו').

אולם עצם מציאותה של מלכות מושרשת למעלה יותר, ברצון העליון, למעלה מז"א ומהתורה. ההערה שבסוגריים מפנה למאמר העוסק בנושא זה על המילים "מראש מקדם נסוכה".

ולכן גם אח"כ נעשה אשת חיל עט"ב [עטרת בעלה]²⁷ כי ב' בחי' יש במלי פרצוף החיצוני ופרצוף פנימי במקור בחי' המנורה כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)]

ולכן גם לאחר מכן היא נעשית "אשת חיל עטרת בעלה". שהרי יש במלכות שתי בחינות: פרצוף חיצוני ופרצוף פנימי, שבמקור — בחינת המנורה, כפי שכתוב בלקוטי תורה של האריז"ל.

מכיוון ששורשה ברצון העליון, גם לאחר הנישואין נעשית מלכות "עטרת בעלה", למעלה מז"א. למלכות יש פרצוף חיצוני, המקבל מז"א, ופרצוף פנימי בשורשה, שאותו קושר אדמו"ר הזקן למנורה, תוך הסתמכות על לקוטי תורה של האריז"ל.

(ועי' בע"ח [בעץ חיים] שער תיקון הנוק' [הנוקבא] פ"ז [פרק ז'] ופ"ב [פרק ב'] אות י"ט, ועמ"ש מענין פרצוף הפנימי דמלי בביאור ע"פ אחת היא יונתי.²⁸ ועי' זח"ב [זהר חלק ב'] דף י"ד ע"ב) ושם מלי שהיא בחי המצות קודמין לתורה.

(ועיינו בעץ חיים, שער תיקון הנוקבא, פרק ז', ופרק ב', אות י"ט; וכן במה שכתוב בענין הפרצוף הפנימי של מלכות בביאור על הפסוק "אחת היא יונתי". ועיינו בזוהר, חלק ב', דף י"ד ע"ב.) ושם מלכות, שהיא בחינת המצוות, קודמת לתורה.

הסוגריים מפנים לשער בעץ חיים העוסק בתיקון הנוקבא (מלכות), למאמר על "אחת היא יונתי" העוסק בפרצוף הפנימי של מלכות, ולזוהר. באותה בחינת שורש פנימית, מלכות — בחינת המצוות — קודמת לתורה, בסדר הפוך לסדר הקיים למטה.

ובחי' גולה על ראשה²⁹ היא בחי' התכונות אם הכנים³⁰ ושבעה נרותיה הם הכנים שבעה רועים³¹ ז' מדות לך ה' הגדולה כו':^{32, 33, 34, 35}

ובחינת "גולה על ראשה" היא בחינת ההתכונות, "אם הכנים"; ו"שבעת נרותיה" הם הכנים, "שבעה רועים" — שבע המדות: "לך ה' הגדולה" וכו'.

במנורה שבחזון זכריה, "גולה על ראשה" היא בינה, ההתכונות, שהפסוק מכנה "אם הכנים". בניה הם שבעת הנרות: שבע המדות, "שבעה רועים", שהפסוק "לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת..." מונה אחת לאחת.

קטע 3 • 71-8

הזית המר: הכנעה ואור נעלה יותר

7 ג אך ושני זיתים עליה³⁶ זית יש בו מרירות והוא מכסה על השמן שבתוכו וצריך לטחון ברחיים ולכתוש עד שיצא השמן.

3. אך "ושני זיתים עליה": בזית יש מרירות, והיא מכסה על השמן שבתוכו; צריך לטחון אותו ברחיים ולכתוש אותו עד שהשמן יוצא.

סעיף 3 פונה אל שני עצי הזית שלצד המנורה של זכריה. הזית מר, ומרירות שלו מסתירה את השמן שבתוכו; השמן יוצא רק לאחר שטוחנים וכותשים את הזית. הדימוי יבטא את המאבק עם טבעו של האדם, שבאמצעותו משתחרר אור נעלה יותר.

והענין כד אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] אסתלק יקרא פי אסתלק שנמשך ממקום גבוה יותר ולכן לא נתנה התורה למלאכי השרת מלבד הטעם שנשיי [שנשמות ישראל] הם מפנימי" [מפנימיות / מפנימית] כו'

ביאור הדברים: "כד אתכפייא סטרא אחרא אסתלק יקרא" — כשמכניעים את הסטרא אחרא, הכבוד מתעלה. פירוש "מתעלה" הוא שהאור נמשך ממקום גבוה יותר. לכן התורה לא נתנה למלאכי השרת: מלבד הטעם שנשמות ישראל הן מפנימיות, וכו',

הזוהר מלמד שכאשר מכניעים את הסטרא אחרא, הצד המתנגד לקדושה, כבוד ה' "מתעלה"; אדמו"ר הזקן מפרש שהכוונה לאור הנמשך ממקום גבוה יותר. זו אחת הסיבות לכך שהתורה ניתנה לבני אדם ולא למלאכים; סיבה נוספת, המוזכרת כאן בקיצור בלבד, היא שנשמות ישראל באות מפנימיות.

עוד זאת כי באדם למטה צ"ל אתכפייא נגד טבעו בכל דרכיו ובאתעדל"ת [ובאתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ממקום עליון יותר כנודע ממ"ש בארץ לא זרועה³⁷ לא דייקא

יש לכך טעם נוסף: אצל האדם שלמטה נדרשת הכנעה כנגד טבעו בכל דרכיו, ועל ידי אתערותא דלתתא באה אתערותא דלעילא ממקום נעלה יותר. הדבר ידוע ממה שנאמר "בארץ לא זרועה" — דווקא "לא".

על האדם שלמטה להכניע את טבעו בכל מעשיו, ואתערותא דלתתא זו מושכת אתערותא דלעילא ממקור גבוה יותר. הראיה לכך היא דברי השבח של ירמיהו לישראל, שהלכו אחר ה' "בארץ לא זרועה": הדגש הוא על המילה "לא", והחלק הבא מסביר מדוע.

כי י"ה עם שמי הוא שס"ה וזכרי³⁸ עם ו"ה הוא רמ"ח לפי שבעשיית המצות שהן בחי' הן נמשך

כי י"ה עם "שמי" עולה שס"ה, ו"זכרי" עם ו"ה עולה רמ"ח; שכן על ידי עשיית המצוות, שהן בחינת "הן", נמשך

אותיות י"ה של השם בצירוף "שמי" (350) עולות שס"ה, כמניין הלאווים; ו"זכרי" (237) בצירוף ו"ה עולים רמ"ח, כמניין מצוות העשה. עשיית מצוות עשה, שהיא בחינת "הן", ממשיכה אור שאפשר להשיגו.

דבר שיהי' [שיהיה] בהתלבשות השגה משא"כ בבחי' לא נמשך דבר שאינו מתלבש בבחי' הן כלל רק בבחי' לא כלומר שבזה לעומת זה אי"א להמשיך כלל.

דבר שיכול להתלבש בהשגה; ואילו בבחינת "לא" נמשך דבר שאינו מתלבש כלל בבחינת "הן", אלא רק בבחינת "לא". כלומר, ביזה לעומת זה" אי אפשר להמשיך אותו כלל.

ההימנעות, בחינת "לא", ממשיכה דבר שאינו יכול להתלבש כלל בבחינת "הן" ונשאר רק בבחינת "לא". אור מסוג זה אינו יכול להימשך בתוך התחום של יזה לעומת זה", שבו לכל כוח של קדושה יש מקבילה.

8 וממילא מובן שהוא ההיפוך מזה לעומת זה והוא עליון מאד נעלה וזה לא שייך רק כ"א בבניי [בבני ישראל] כו'

ומובן מאליו שהוא היפוכו של "זה לעומת זה", והוא נעלה ונשגב ביותר; דבר זה שייך רק לבני ישראל וכו'.

מכאן שאור זה הוא היפוכו של תחום ה"זה לעומת זה": הוא נעלה ביותר ואין לו מקבילה. רק בני ישראל יכולים להמשיך אותו למטה, כפי שיוסבר בחלק הבא.

משא"כ המלאכים עם היות שיש להם גוף אין הגוף מסתיר כלל והרי גם הגוף בטל לומר קדוש³⁹ כו'.

ואילו המלאכים, אף שיש להם גוף, הגוף אינו מסתיר כלל; שהרי גם הגוף בטל ואומר "קדוש" וכו'.

למלאכים יש גוף מסוג מסוים, אך הוא אינו מסתיר מהם כלל את האלוקות; גם הגוף בטל כשהם אומרים "קדוש". כיוון שאין בהם דבר המתנגד, אין ביכולתם להגיע להכנעה שממשיכה את האור העליון.

ולכן לא נתנה התורה עד אחר יצ"מ [יציאת מצרים] שעבדו בחומר ובלבנים⁴⁰ כו'. וזהו ענין ברחמיך הרבים שע"י ביטוש מעורר י"ג מדות רחמים שהן אורות עליונים למעלה מן ההשתלשלות,

ולכן התורה ניתנה רק לאחר יציאת מצרים, לאחר שעבדו "בחומר ובלבנים" וכו'. זהו עניינן של "רחמיך הרבים": באמצעות ביטוש מעוררים את שלוש עשרה מידות הרחמים, שהן אורות עליונים שלמעלה מהשתלשלות.

לכן התורה ניתנה רק לאחר יציאת מצרים, לאחר שבני ישראל הוכנעו בעבודה הקשה "בחומר ובלבנים". הכנעה זו, ביטוש, מעוררת את שלוש עשרה מידות הרחמים, אורות שלמעלה מהשתלשלות; זהו עניין "רחמיך הרבים".

(וזהו כשמן הטוב כו' יורד על הזקן⁴¹ כו' י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] הם י"ג מדה"ר [מידות הרחמים] והשמן הטוב שהוא פנימית י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] הוא נמשך ומתגלה ע"י ביטוש הוא בחי' כתישת הזית עד"מ ועיין במדרש רבה ר"פ ואתה תצוה),⁴²

(וזהו "כשמן הטוב" וכו', "יורד על הזקן" וכו': שלושה עשר תיקוני הזקן הם שלוש עשרה מידות הרחמים, והשמן הטוב, שהוא פנימיותם של שלושה עשר תיקוני הזקן, נמשך ומתגלה באמצעות ביטוש, בדוגמת כתישת הזית; ועיין במדרש רבה, בראש פרשת "ואתה תצוה").

ההערה שבסוגריים מחילה את הדימוי מתהילים קל"ג, "השמן הטוב יורד על הזקן". שלושה עשר תיקוני הזקן העליון הם שלוש עשרה מידות הרחמים, והשמן הוא פנימיותם, המתגלה באמצעות ביטוש, כשם ששמן מופק מזית כתוש; במדרש בתחילת פרשת תצוה נמשלו ישראל לזית שנותן את שמנו רק לאחר שמכים וכותשים אותו.

ולהבין ענין הזיתים למעלה הנה שמן הוא בחינת חכמה כמ"ש שמן וקטרת⁴³ כו' והשמן הוא

ולהבנת ענין הזיתים למעלה: שמן הוא בחינת חכמה, ככתוב "שמן וקטרת" וכו'; והשמן הוא

כעת מוסבר עניינם של הזיתים כפי שהם למעלה. השמן מייצג את בחינת חכמה, ככתוב בפסוק "שמן וקטרת ישמח לב"; השמן הוא גם מה שמאיר, כפי שממשיך החלק הבא.

שמאיר כנודע שגוון האור הוא לפי זכות השמן שע"י השמן נמשך נהורא חיורא משא"כ ע"י הפתילה הוא בחי' נהורא אוכמא וגילוי האור הוא מבחי' זית

המאיר, כידוע שגוון האור תלוי בזכות השמן: באמצעות השמן נמשך האור הלבן, ואילו באמצעות הפתילה נמשכת בחינת האור השחור. גילוי האור הוא מבחינת הזית,

צבע הלהבה תלוי באיכות השמן: השמן נותן את האור הלבן, ואילו הפתילה נותנת את האור השחור שבבסיס הלהבה. מכאן שגילוי האור בא מבחינת הזית.

והוא ע"י כתישה בחי' ביטוש הכלי וע"י כמה גבורות מבחי' בוצינא דקרדוניתא⁴⁴ קו המדה להיות התהוות בחי' חכמה כו'.

והוא באמצעות כתישה, בחינת ביטוש הכלי, וכן באמצעות גבורות רבות מבחינת בוצינא דקרדוניתא, קו המידה, כדי שתתהווה בחינת חכמה וכו'.

השמן יוצא מן הזית באמצעות כתישה, המקבילה למעלה לביטוש הכלי. חכמה עצמה מתהווה באמצעות גבורות רבות מבחינת בוצינא דקרדוניתא, "נר החושך" שבזוהר, קו המידה הקובע את גבולותיו של כל דבר.

(וכמ"ש בביאור ע"פ ולא אבה⁴⁵ הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם כו') שהגבורות הן מרירות כזית כו' (ככתוב בביאור על הפסוק "ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם" וכו'); הגבורות הן מרירות, כמרירות הזית וכו'. ההערה שבסוגריים מפנה לביאור על הפסוק שה' לא אבה לשמוע אל בלעם. הגבורות הן מרירות, כמו הזית, והמרירות מכסה על השמן עד שסוחטים אותו.

ויש ב' זיתים גבורות דאבא וגבורות דאימא להיותה אם הבנים⁴⁶ להמשיך השמן מוחין דאו"א [דאבא ואימא] שבז"א להאיר ז' נרות

ויש שני זיתים — הגבורות של אבא והגבורות של אמא, שכן היא "אם הבנים" — כדי להמשיך את השמן, את המוחין של אבא ואמא שבז"א, ולהאיר את שבעת הנרות.

שני הזיתים הם הגבורות של אבא (חכמה) והגבורות של אמא (בינה), ואמא היא "אם הבנים". באמצעותם נמשכים השמן והמוחין של אבא ואמא שבתוך ז"א, כדי להאיר את שבעת הנרות, שהם שבע המדות.

(ועמ"ש מזה בפ' וישב בד"ה בכ"ה בכסליו. וע' עוד מענין זית בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' עקב ובזח"ג [ובזוהר חלק ג] דרמ"ד ב' דער"ב א' דרמ"ז סע"א [סוף עמוד א] ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] בפ' בהעלותך בדף קמ"ט ע"א. ובפרדס ערך כתית, והוא באופן אחר קצת ממש"כ [ממה שכתוב]):

(ועיינו במה שנכתב על כך בפרשת וישב, במאמר המתחיל "בכ"ה בכסליו"; וכן עיינו עוד בעניין הזית בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת עקב, ובזוהר חלק ג, דף רמ"ד ע"ב, דף ער"ב ע"א, דף רמ"ז ע"א, סוף העמוד, וברמ"ז לפרשת בהעלותך, דף קמ"ט ע"א; ובפרדס, ערך "כתית"; והביאור שם הוא בדרך שונה במקצת ממה שנכתב כאן).

הסוגריים מפנים לדיונים נוספים בעניין הזית: מאמר לחנוכה בפרשת וישב, לקוטי תורה של האריז"ל על פרשת עקב, מקומות בזוהר, פירוש הרמ"ז והערך "כתית" בספר פרדס. אדמו"ר הזקן מציין שהביאורים שם מציגים את העניין בדרך שונה במקצת.

שני הצינורות וקריאת שמע

9 ד שבעה ושבעה מוצקות.^{47,48} פיי ב' פעמים שבעה הם י"ד כדפי' בזהר ס"פ מקץ דף ר"ד ע"ב ודלא

כפרש"י [כפירש רש"י / כפירוש רש"י] ורד"ק [ורבי דוד קמחי] שפירשו ז' פעמים ז' הם מ"ט.

4. "שבעה ושבעה מוצקות": הכוונה היא לשתי פעמים שבע, כלומר ארבעה-עשר, כפי שמוסבר בזוהר בסוף פרשת מקץ, דף ר"ד ע"ב; ולא כפי שפירשו רש"י ורד"ק, שבע פעמים שבע, כלומר ארבעים ותשעה.

סעיף 4 מסביר את "שבעה ושבעה מוצקות" שבחזון זכריה. בעקבות הזוהר בסוף פרשת מקץ, אדמו"ר הזקן קורא אותם כשתי קבוצות של שבע, ארבעה-עשר בסך הכול, ולא כפי שרש"י ורד"ק מפרשים — שבעה צינורות לכל אחד משבעת הנרות, ארבעים ותשעה.

מוצק א' לשמן מוצק הכי לזהב כי צנתרות זהב אשר מריקים מעליהם הזהב⁴⁹ זהב הוא בחי' בינה מצפון זהב יאתה⁵⁰ והוא מבחי' חדוה ועבד הלוי הוא⁵¹ התלהבות רשפי אש⁵² שמבינה

צינור אחד לשמן, והשני לזהב: "שתי צנתרות זהב, המריקות מעליהן את הזהב". הזהב הוא בחינת בינה: "מצפון זהב יאתה"; והוא מבחינת חדוה. ו"ועבד הלוי" הוא התלהבות של רשפי אש הבאים מבינה;

שתי קבוצות הצינורות נושאות שני דברים: האחת שמן והאחרת זהב, כמתואר בחזון ב"צנתרות הזהב" המריקות את הזהב. הזהב הוא בינה, כפי שנאמר באיוב "מצפון זהב יאתה", והוא מביא שמחה; ההתלהבות כאש שבעבודת הלויים, "רשפי אש", באה מבינה.

כי גבורות דאבא הם חסדים דאימא והוא מוצק הכי (ועמ"ש בביאור ע"פ רני ושמחי⁵³ והפרדס בערך צנתרות פיי ששני הצנתרות הם חכמה ובינה.

כי הגבורות של אבא הן החסדים של אימא, וזו הצינור השני. (וראו מה שכתוב בביאור על הפסוק "רני ושמחי"; ובפרדס, בערך "צנתרות", פירש ששתי הצנתרות הן חכמה ובינה.)

ההתלהבות של בינה נובעת מכלל קבלי: מה שהן גבורות באבא נעשה חסדים באימא, ולכן אהבת האש של בינה היא הצינור השני. ההערה שבסוגריים, הנמשכת עד סוף הפסקה, מתחילה בציון לכך שהפרדס מפרש את שתי הצנתרות כחכמה ובינה.

ולפ"ז [ולפי זה] צ"ל ששני הזיתים הם מקורות דח"ב [דחכמה ובינה] והיינו שני המזלות ונוצר ונקה⁵⁴ כוי ובמדרש שמות רבה פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] שתי שבלי הזיתים הם משה ואהרן⁵⁵ ועמ"ש מענין בחי' ומדרגת משה ואהרן בד"ה ואתה תצוה,⁵⁶ ובד"ה וידבר כוי

ולפי זה צריך לומר ששני הזיתים הם המקורות של חכמה ובינה, כלומר שני המזלות "ונוצר" ו"ונקה" וכו'. ובמדרש שמות רבה, פרק ט"ו, נאמר ששתי שיבולי הזיתים הן משה ואהרן. וראו מה שכתוב על בחינתם ומדרגתם של משה ואהרן במאמר המתחיל "ואתה תצוה", ובמאמר המתחיל "וידבר" וכו',

אם הצנתרות הן חכמה ובינה, שני עצי הזית צריכים להיות המקורות של חכמה ובינה: שני המזלות, צינורות ההשפעה הנקראים על שם "נוצר" ו"נקה" שבשלוש-עשרה מידות הרחמים. המדרש מפרש את שתי שיבולי הזיתים כמשה ואהרן, והתקסט מפנה למאמרים העוסקים במדרגותיהם.

תפקדו אותם לצבאותם אתה ואהרן.⁵⁷ ועמ"ש בד"ה ענין חנוכה בענין בהעלות ובהטיבו,⁵⁸ וענין שייכות בחי' אלו בקבלת עול מלכות שמים כפי' ראשונה דק"ש [דקריאת שמע].

"תפקדו אותם לצבאותם אתה ואהרן". וראו מה שכתוב במאמר המתחיל "ענין חנוכה" על ענין "בהעלות" ו"בהטיבו"; וכן על הקשר של בחינות אלה לקבלת עול מלכות שמים בפרשה הראשונה של קריאת שמע.

רשימת המאמרים על משה ואהרן נמשכת במאמר על הפסוק "תפקדו אותם לצבאותם אתה ואהרן", ובמאמר על חנוכה העוסק ב"בהעלות" ו"בהטיבו" של אהרן את הנרות. לאחר מכן הטקסט עובר לקשר של כל אלה לקבלת עול מלכות שמים בפרשה הראשונה של קריאת שמע.

היינו כי מואהבת עד ובשעריך⁵⁹ הם מ"ב תיבין⁶⁰ שהוא כנגד שם מ"ב דאנא בכח כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פכ"ה והוא ג"כ בחי' מ"ב מסעות דיצ"מ [דיציאת מצרים] כי בכל יום צ"ל בחי' יצ"מ [יציאת מצרים] היינו ממיצר תאוות נפש הבהמית והגוף כו'.

כלומר, מן "ואהבת" ועד "ובשעריך" יש ארבעים ושתיים תיבות, כנגד שם מ"ב של "אנא בכוח", כפי שכתוב בפרי עץ חיים, שער קריאת שמע, פרק כ"ה. וזו גם בחינת מ"ב המסעות של יציאת מצרים, שכן בכל יום צריכה להיות בחינת יציאת מצרים: יציאה מן המיצר של תאוות הנפש הבהמית והגוף וכו'.

הקשר הוא שבפרשה הראשונה של קריאת שמע, מ"ואהבת" ועד "ובשעריך", יש ארבעים ושתיים תיבות, כנגד שם מ"ב ש"אנא בכוח", כפי שנאמר בפרי עץ חיים. ארבעים ושתיים הוא גם מספר מסעות בני ישראל ביציאתם ממצרים, ויציאה זו צריכה להתרחש מדי יום – כשהאדם יוצא מן המיצר של תאוות הנפש הבהמית.

והיינו בק"ש [בקריאת שמע] כמו שמסיים בק"ש [בקריאת שמע] אשר הוצאתיך מארץ מצרים⁶¹ כו' ועמ"ש מזה בד"ה אלה מסעי,⁶² ושם נתבאר הענין דאנא בכח הם שבעה פסוקים שבכל אחד ו' תיבות וזהו ענין שבעה נרות המנורה.

וזהו בקריאת שמע, כפי שמסיימים בה: "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" וכו'. וראו מה שכתוב על כך במאמר המתחיל "אלה מסעי"; שם מבואר ש"אנא בכוח" מורכב משבעה פסוקים, שבכל אחד מהם שש תיבות, וזהו ענין שבעת נרות המנורה.

קריאת שמע עצמה מסתיימת ביציאת מצרים. "אנא בכוח" מורכב משבע שורות בנות שש תיבות כל אחת, ושבע השורות הללו הן שבעת נרות המנורה.

כי שם מ"ב הוא בחי' העלאה ובשתים יעופף⁶³ כו' והיינו בחי' בהעלותך את הנרות⁶⁴ כו' להיות ואהבת בכל מאדך,⁶⁵ ולכן ואהבת ב"פ [ב' פעמים] אור בחי' ההעלאה וההטבה.

כי שם מ"ב הוא בחינת העלאה, "ובשתים יעופף" וכו'; וזוהי בחינת "בהעלותך את הנרות" וכו', כדי שיהיה "ואהבת... בכל מאדך". ולכן "ואהבת" שווה פעמיים "אור": בחינת ההעלאה וההטבה.

שם מ"ב הוא כוח של עלייה, בדומה לכנפיים שבהן השרפים "יעופפו". זוהי המשמעות של "בהעלותך את הנרות": עליית הנשמה ב"ואהבת... בכל מאדך". המילה "ואהבת" שווה בגימטריה פעמיים "אור", ושני האורות הם ההעלאה וההטבה של הנרות.

וענין וגולה על ראשה שהוא ענין התבוננות היינו פסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] שמע ישראל⁶⁶ כי שמע פירושו התבוננות ישראל לי ראש כו' ובחי' שמן היינו חכמה וביטול הנמשך בהכנה ודעת.

עניין "וגולה על ראשה", שהוא עניין ההתבוננות, הוא הפסוק הראשון של קריאת שמע: "שמע ישראל". "שמע" פירושו התבוננות; "ישראל" [הוא] "לי ראש" וכו'. ובחינת השמן היא חכמה וביטול הנמשך בכנה ובדעת.

"וגולה על ראשה" היא ההתבוננות, שהיא הפסוק הראשון של קריאת שמע: "שמע" פירושו להתבונן, ואותיות "ישראל" יוצרות את הצירוף "לי ראש". השמן, חכמה, הוא הביטול הנמשך בכנה ובדעת, כוחות ההתבוננות.

וזהו כשמן הטוב על הראש⁶⁷ וזהו ענין והחכמה תחיה⁶⁸ וכדכתיב כי עמך מקור חיים⁶⁹ ועיין זח"ג [זהר חלק ג] דלי"ד סע"א [סוף עמוד א] קפ"ז א':

וזהו "כשמן הטוב על הראש"; וזהו פירוש "והחכמה תחיה", ככתוב: "כי עמך מקור חיים". ועיין בזוהר, חלק ג, סוף דף לד ע"א; דף קפו ע"א.

כך השמן שעל הראש, "כשמן הטוב על הראש" שבתהילים, הוא חכמה הנמשכת אל המוח, וכך "החכמה תחיה", שכן "כי עמך מקור חיים". הסוגריים שנפתחו בחלק 3 נסגרים כאן, בצירוף ההפניות לזוהר.

קטע 5 • 101-11

חכמה המחיה את הרצון

10 ה ועי"ל [ועוד יש לומר] פי' והחכמה תחיה ע"ד המבואר במ"א דפנימיות אבא דוקא הוא פנימיות עתיק אשר בחי' זו הוא פנימי [פנימיות / פנימית] התענוג עליון שהרצון נק' אחוריים לגבי בחי' זו כמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון⁷⁰

5. אפשר להסביר עוד את "והחכמה תחיה" על פי המבואר במקום אחר: פנימיות אבא דווקא היא פנימיות עתיק, ובחינה זו היא פנימיות התענוג העליון, כך שהרצון נקרא "אחוריים" ביחס לבחינה זו, כפי שנכתב במאמר המתחיל "ואהיה אצלו אמון".

סעיף 5 מציע פירוש נוסף ל"והחכמה תחיה". פנימיות אבא (חכמה) היא פנימיות עתיק, התענוג הפנימי שבכתר; ביחס לתענוג זה, אפילו הרצון העליון אינו אלא "אחוריים", צד חיצוני.

והנה שיי' עולמות נמשכים מן ל"א נתיבות חכמה משא"כ הנתיב הראשון הוא למעלה מבחי' שיי' עולמות כמ"ש במק"מ [במקדש מלך] פ' מצורע

והנה, שלוש מאות ועשרה העולמות נמשכים מל"א נתיבות החכמה, ואילו הנתיב הראשון הוא למעלה מבחינת שלוש מאות ועשרה העולמות, כפי שנכתב במקדש מלך, פרשת מצורע.

שלוש מאות ועשרה העולמות נמשכים משלושים ואחת מתוך שלושים ושתיים נתיבות החכמה, ואילו הנתיב הראשון עומד למעלה מכולן. המקור הוא מקדש מלך, פירוש על הזוהר, לפרשת מצורע.

והיינו כי י"ל [יש לומר] שהוא בחיי פנימי [פנימיות / פנימית] אבא כי ל"ב נתיבות⁷¹ פיי בס"י [בספר יצירה] ע"ס [עשר ספירות] וכ"ב אותיות א"כ הנתיב הראשון הוא הבחי' היותר עליונה שבע"ס [שבעשר ספירות] דחכמה כו'.

כלומר, אפשר לומר שזו בחינת פנימיות אבא; שכן בספר יצירה מוסברים ל"ב הנתיבות כעשר ספירות וכ"ב אותיות. אם כן, הנתיב הראשון הוא הבחינה העליונה ביותר בעשר הספירות של החכמה עצמה וכו'.

הנתיב הראשון הוא פנימיות אבא. ספר יצירה מונה את שלושים ושתיים הנתיבות כעשר הספירות ועשרים ושתיים האותיות, ולכן הנתיב הראשון הוא העליון ביותר מבין עשר הספירות שבתוך החכמה עצמה.

11 וזהו עין לא ראתה אלקים זולתך⁷² כי ל"ב נתיבות דחכמה הם ל"ב אלקים שבמע"ב [שבמעשה בראשית] ולכן נקרא ותורה אור⁷³ ומחמת הכח הזה שבפנימיות אבא

וזהו "עין לא ראתה, אלקים זולתך": שלושים ושניים נתיבי החכמה הם שלושים ושתיים הפעמים שבהן מופיע השם אלקים במעשה בראשית; ולכן נקראת התורה "אור". ומשום הכוח הזה שבפנימיות אבא,

הנתיב הראשון הוא מה שעליו אומר ישעיהו: "עין לא ראתה, אלקים זולתך" — הוא למעלה מכל מה שנברא מסוגל לראות. שלושים ושניים הנתיבים מקבילים לשלושים ושתיים הפעמים שבהן מופיע השם אלקים בסיפור הבריאה, והמאמר מוסיף שמשום כך התורה נקראת "אור".

לכן והחכמה תחיה⁷⁴ בעליה^{75,76} שהוא הרצון עליון ע"י גילוי התענוג עליון (ע' [עיינן] עוד מענין והחכמה תחיה בזח"ג [בזהר חלק ג] חקת) (קפ"ב א')

לכן "והחכמה תחיה בעליה" — זהו הרצון העליון, באמצעות גילוי התענוג העליון (ראו עוד בענין "והחכמה תחיה" בזהר, חלק ג, חוקת) (קפ"ב א'),

מכיוון שבפנימיות אבא מצוי התענוג העליון, החכמה "מחיה את בעליה": בעליה הוא הרצון העליון, שמקבל חיות באמצעות גילוי התענוג העליון. הסוגריים מפנים לזוהר על חוקת, הדורש את הפסוק הזה.

ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם המשכת בחי' חיה ובעמה"מ [ובעמק המלך] שער או"א [אבא ואימא] ס"פ מ"ד (דע"ח ג' וד' קל"ט א') פ"י תחיה השפעת חיה ועיין עוד זח"ג [זהר חלק ג] פנחס דרנ"ה ב':

ובהרמ"ז שם: המשכת בחינת חיה; ובעמק המלך, שער אבא ואמא, בסוף פרק מ"ד (דף ע"ח, עמודים ג' וד'; קל"ט א'), פירש "תחיה" — השפעת חיה; וראו עוד זוהר, חלק ג, פינחס, רנ"ה ב'.

הרמ"ז מפרש "תחיה" כמשכת בחינת חיה, דרגה נעלית של הנשמה, ועמק המלך מפרש "תחיה" כהשפעת חיה. גם בזהר על פינחס, המובא כאן, החכמה נקראת "חיי המלך".

עלייה והמשכה בשתי הפרשיות של קריאת שמע

12 ו וכל זה נמשך אח"כ לבחי' מלי' ע"י ז"א בפי' והיה אם שמוע⁷⁷ כו' קבלת עול המצות רמ"ח אברין כו'

6. כל זה נמשך אחר כך אל בחינת מלכות באמצעות ז"א, בפרשת "והיה אם שמוע" וכו': קבלת עול המצוות, רמ"ח איברים וכו'.

סעיף 6: כל זה נמשך אחר כך אל מלכות באמצעות ז"א, בפרשה השנייה של קריאת שמע, "והיה אם שמוע": קבלת עול המצוות. רמ"ח מצוות עשה הן רמ"ח "איברים" של המלך.

כמו שבאבר נמשך אור וחיות עדי"מ כשהיד כותבת גם השכל מלובש בה כך ברמ"ח אברין נמשך רמ"ח המשכות ושרשם ה"ח [ה' חסדים] והוא בחי' שם ע"ב [שם ע"ב] גשרים^{78,79} לעבור מימי החסד⁸⁰ כו' כמ"ש

כשם שאור וחיות נמשכים אל איבר — למשל, כשהיד כותבת, גם השכל מלובש בה — כך נמשכות אל רמ"ח האיברים רמ"ח המשכות, ושורשן הוא חמשת החסדים; וזו בחינת שם ע"ב, שבעים ושניים גשרים לעבור בהם את מי החסד וכו', ככתוב.

כשם שאור וחיות נמשכים אל איבר, כך שהשכל נוכח ביד הכותבת, נמשכים זרמי אור אל רמ"ח המצוות. שורשם הוא חמשת החסדים, שם ע"ב, שהמקובלים מכנים שבעים ושניים גשרים לעבור בהם את מי החסד; הערת קה"ת מפנה לפרדס בעניין זה.

ולכן בפרשה א' כתיב ובכל מאדך⁸¹ ולא בפי' שניה כי פ' א' הוא שם מ"ב שהוא להעלאה בשתיים יכסה⁸² כו',

ולכן בפרשה הראשונה כתוב "ובכל מאדך", ולא בפרשה השנייה; שכן הפרשה הראשונה היא שם מ"ב, שעניינו עלייה, "בשתיים יכסה" וכו'.

לכן "ובכל מאדך" מופיע רק בפרשה הראשונה של קריאת שמע: הפרשה הראשונה היא שם מ"ב, המבטא תנועה של עלייה, כמו בפסוק "בשתיים יכסה". הפרשה השנייה עניינה המשכה למטה, ואילו הראשונה עניינה עלייה.

ולכן בקי"ש [בקריאת שמע] שעל המטה אומרים אנא בכח⁸³ גדולת⁸⁴ לעלות נשמתו בשינה וכן קודם קבלת שבת.^{85,86}

ולכן בקריאת שמע שעל המטה אומרים "אנא בכוח גדולת...", כדי שנשמת האדם תעלה בשעת השינה; וכך גם לפני קבלת שבת.

מאותה סיבה אומרים את "אנא בכוח", התפילה שבה נזכר שם מ"ב, יחד עם קריאת שמע שעל המטה, כדי שהנשמה תוכל לעלות במהלך השינה; וכן אומרים אותה לפני קבלת שבת. הערות קה"ת מפנות לפרי עץ חיים בנוגע לשני המנהגים.

13 והעלאה צ"ל בבחי' א"ס, ולכן כל אי צריך למצוא בעצמו ברצונו בחי' א"ס כדי שיעורר למעלה שאל"כ
[שאם לא כן] אין שייכות למצות גשמיים לעורר למעלה ע"י לבישת טלית כו',

והעלייה צריכה להיות בבחינת אין סוף. לכן כל אחד צריך למצוא ברצונו שלו בחינה של אין סוף, כדי לעורר למעלה; שאם לא כן, אין למצות הגשמיים קשר לעוררות למעלה באמצעות לבישת טלית וכדומה.

העלייה צריכה להגיע אל האינסוף. לכן כל אדם צריך למצוא ברצונו שלו דבר-מה אינסופי, שמעבר לעצמו המוגבל; שאם לא כן, למעשה גשמי כמו לבישת טלית לא תהיה דרך לעורר דבר-מה למעלה.

וכן ע"י הצדקה להחיות רוח שפלים⁸⁷ למטה גורם למעלה להמשיך חיות ואיך יהי' [יהיה] שייכות למטה עם למעלה אלא ע"י בחי' בכל מאדך^{88,89} יותר משהכלי שלו מגביל וזהו ג"כ ענין ממעמקים⁹⁰ כו',

וכן, באמצעות הצדקה, להחיות את רוח השפלים למטה, גורמים למעלה להמשיך חיות. וכיצד ייתכן קשר בין למטה ובין למעלה? רק באמצעות הבחינה של "בכל מאדך", מעבר למה שהכלי שלו מגביל; וזהו גם ענין "ממעמקים" וכדומה.

כך גם בצדקה: החיית את רוח השפלים למטה מושכת חיות למעלה. הקשר בין למטה ובין למעלה אפשרי רק באמצעות "בכל מאדך", מעבר למה שהכלי של האדם מאפשר; זהו גם פירוש "ממעמקים קראתיך".

ולכן ביוסף כתיב וילקט יוסף⁹¹ את כל הכסף שעיי"כ [שעל ידי כך] ליקט החסד ואיך שייכות החסד להכסף וכן ויוסף הוא השליט על הארץ⁹² הוא המשביר⁹³ כו'.

ולכן נאמר ביוסף: "וילקט יוסף את כל הכסף" — שבאמצעות כך ליקט את החסד. אך מה הקשר בין החסד ובין הכסף? וכן: "ויוסף הוא השליט על הארץ, הוא המשביר" וכדומה.

יוסף "ליקט את כל הכסף", ובאמצעותו ליקט את החסד. אך כיצד קשור הכסף לחסד? אותה שאלה עולה גם ביחס ליוסף, שהיה השליט ומכר תבואה לכל אנשי הארץ.

אלא היינו ע"י שהיה במצרים וממעמקים קראתיך כו' ואח"כ מזה יכול להמשיך בפי שניה ה"ח [ה' חסדים]
שם ע"ב [שם ע"ב] ע"ב [שם ע"ב] גשרים לעבור מימי החסד ועי"ז ונתתי מטר ארצכם⁹⁴ ארצכם הוא בחי' מלי שרגליה

אלא שהדבר נבע מכך שהיה במצרים: "ממעמקים קראתיך" וכדומה. לאחר מכן, מכוח זה, אפשר להמשיך בפרשה השנייה את חמשת החסדים, שם ע"ב, ואת שבעים ושניים הגשרים לעבור בהם את מי החסד; ועל ידי כך: "ונתתי מטר ארצכם". "ארצכם" היא בחינת מלכות, שרגליה

התשובה היא שיוסף היה במצרים, במקום של עומק ושפלות, וקרא "ממעמקים". משם אפשר להמשיך, בפרשה השנייה של קריאת שמע, את חמשת החסדים, ועל ידי כך להביא את "מטר ארצכם"; "ארצכם" היא מלכות, שרגליה יורדות אל העולמות התחתונים ביותר.

יורדות⁹⁵ ויש בה מטר מלשון מטרוניתא ומלכותו בכל משלה⁹⁶ והכח הזה להיות מטר ארצכם הוא ע"י המשכת ה"ח [ה' חסדים] ברמ"ח מצות ששם מלובש עונג העליון ועי"ז ואספת דגנך שיש בה כח לברר בירורין מנוגה כו'.

יורדות; ויש בה "מטר", מלשון "מטרוניתא", ו"מלכותו בכל משלה". והכוח להיות "מטר ארצכם" נובע מהמשכת חמשת החסדים ברמ"ח מצוות, שבהן מלובש התענוג העליון; ועל ידי כך "ואספת דגנך" — יש בהן כוח לברר בירורים מנוגה וכדומה.

"מטר" מזכיר את "מטרוניתא", המלכה, היא מלכות, שעליה נאמר "מלכותו בכל משלה". המטר בא מהמשכת חמשת החסדים אל רמ"ח המצוות, שבהן מלובש התענוג העליון; ואז "ואספת דגנך" — למלכות ניתן הכוח לברר את הניצוצות שבקליפת נוגה.

בעבודה

קיים את המצוות מפני שהמלך ציווה עליהן, וקבל עליך את העול ברצון; תן לשמחה לנבוע מעצם העבודה, ולא מהתענוג שהמצוות מביאות. הכנע את הטבע שלך בכל דרכיך, שכן בכך נמשך האור העליון ביותר. מצא גם ברצונך שלך מדרגה שאין לה גבול, "בכל מאדך", מעבר למה שהכלי שלך מאפשר, כדי שהמצוות הגשמיות שלך, כמו טלית או צדקה, יגיעו באמת למעלה.

שאלות לשיחה

1. אם ה' אינו זקוק לדבר, באיזה מובן אפשר לכנות את מעשינו "עבודה"? כיצד משנה תשובת המאמר — המשכת גילוי ממדרגה שלמעלה מהשתלשלות — את משמעות העבודה?
2. מדוע יש לקיים את המצוות מצד העול ולא מצד התענוג שבהן, כאשר התענוג ממשי והמאמר אומר שהמצוות נושאות את התענוג העליון?
3. איך יכולה מלכות גם להיות תלויה בז"א (התורה) וגם להיות "כתר לבעלה"? מה מסבירים שני המבנים של מלכות?
4. מדוע הכנעת הטבע, מדרגת "לא", מגיעה למקום נעלה יותר מהמצוות החיוביות, ומדוע המלאכים אינם יכולים להגיע אליו?
5. מה פירוש הדבר למצוא "את מדרגת אין סוף" ברצונו של האדם, וכיצד הדבר מחבר מעשה גשמי כמו צדקה עם מה שלמעלה?

הערות

פסקה 2

1 קהלת אומר: "החכמה מחיה את בעליה". הפסוק עומד במרכזו של המאמר כולו, המסביר כיצד החכמה, התורה, מעניקה חיות למצוות.

Ecclesiastes 7:12 קהלת ז:י"ב

כי בצל החכמה בצל הפסוק ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה:

For wisdom is a defence, even as money is a defence; but the excellency of knowledge is, that wisdom preserveth the life of him that hath it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

2 למה קדמה פ' שמע כו' שמתחלה יקבל עליו עול מלכות שמים ואח"כ עול מצות

המשנה מסבירה שפרשת שמע קודמת ל"והיה אם שמוע", כדי שיקבל עליו תחילה עול מלכות שמים ואחר כך עול מצוות. אדמו"ר הזקן בונה את המאמר על סדר זה.

Mishnah Berakhot 2:2 משנה ברכות ב:ב'

אלו הן בין הפסקים, בין ברכה ראשונה לשנייה, בין שנייה לשמיעה, ובין שמיעה ליהיה אם שמוע, בין יהיה אם שמוע לויאמר, בין ויאמר לאמת ויצייב. רבי יהודה אומר, בין ויאמר לאמת ויצייב לא יפסיק. אמר רבי יהושע בן קרחה, למה קדמה שמע ליהיה אם שמוע, אלא כדי שיקבל עליו על מלכות שמים תחלה, ואחר כך יקבל עליו על מצות. והיה אם שמוע לויאמר, שיהיה אם שמוע נהג ביום ובלילה, ויאמר אינו נהג אלא ביום:

These are the breaks between the sections: between the first blessing and the second, between the second and "Shema," between "Shema" and "And it shall come to pass if you listen" between "And it shall come to pass if you listen" and "And the L-rd said" and between "And the L-rd said" and "Emet veYatziv" (true and firm). Rabbi Judah says: between "And the L-rd said" and "Emet veYatziv" one should not interrupt. Rabbi Joshua ben Korhah said: Why was the section ... of "Shema" placed before that of "And it

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

3 תחת אשר לא עבדת בשמחה

בין הקללות נותנת התורה את הטעם: "תחת אשר לא עבדת את הוי' אלקיך בשמחה". כאן מתבאר שיש לעבוד בשמחה, ושהשמחה נובעת מעצם העבודה.

Deuteronomy 28:47 דברים כ"ח:מ"ז

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל:

because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyfulness, and with gladness of heart, by reason of the abundance ;of all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 כי עמך מקור חיים

"כי עמך מקור חיים": מילות הפתיחה של מאמר בפרשת מקץ, שאליה מפנה

הטקסט בנושא השמחה בעבודה.

Psalms 36:10 תהילים ל"ו:י'

כִּי־עִמָּךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאָה־אוֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 ועתה יגדל נא

תפילתו של משה, "ועתה יגדל נא כח אדני": הפסוק שעליו מבוסס מאמר בפרשת שלח, שהטקסט מצטט באותו נושא.

Numbers 14:17 במדבר י"ד:י"ז

וְעַתָּה יִגְדֹּל־נָא כַח אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:

And now, I pray Thee, let the power of the L-rd be great, according as Thou hast spoken, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 הנסתרות להוי' אלקינו והנגלות לנו

"הנסתרות להוי' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו". אדמו"ר הזקן מפרש את "הנסתרות" ואת "הנגלות" כשני חלקי השם: אהבה ויראה, ותורה ומצוות.

Deuteronomy 29:28 דברים כ"ט:כ"ח

הַנְּסֻתֹת הַחֵסֶד אֱלֹהֵינוּ וְהַנְּגֻלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עֲדֵעוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

The secret things belong unto the L-RD our G-d; but the things that are revealed belong unto us and to our children for ever, that we may do all the words of this law

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 ושבתי בשלום

נדרו של יעקב, "ושבתי בשלום אל בית אבי": מילות הפתיחה של מאמר שהטקסט מצטט בעניין המשכת הה"א האחרונה באמצעות הוי"ו.

Genesis 28:21 בראשית כ"ח:כ"א

וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לְאֵלָקִים:

so that I come back to my father's house in peace, then shall ,the L-RD be my G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 ואם צדקת

אליהוא אומר לאיוב: "אם צדקת מה תתן לו". אדמו"ר הזקן נעזר בכך כדי לחדד את השאלה כיצד תיתכן עבודה כלפי ה', שאינו זקוק לדבר.

Job 35:7 איוב ל"ה:ז'

אִם־צִדְקָתְךָ מִה־תִּתֶּן־לוֹ אוֹ מִה־מִּידָךְ יִקָּח:

If thou be righteous, what givest thou Him? Or what receiveiveth He of thy hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 ואלה המשפטים

"ואלה המשפטים": מילות הפתיחה של המאמר שבסופו נאמר שנדונה בו עבודת ה'.

Exodus 21:1 שמות כ"א:א'

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לִפְנֵיהֶם:

האלוקות שהשמים מסתירים כעת.

Isaiah 34:4 ישעיהו ל"ד:

וְנִמְקוּ כָּל־צִבְאָה הַשָּׁמַיִם וְנִגְלוּ כִסְפֵּי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צִבְצָאָם יִבּוֹל כְּנֹבֵל עֵלֶה מִגֶּפֶן וּכְנֹבֵלֶת מִתְאֲנָה:

And all the host of heaven shall moulder away, And the heavens shall be rolled together as a scroll; And all their host shall fall down, As the leaf falleth off from the vine, And as a falling fig from the fig-tree.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 הערת רוח קדשו ממרום

רמו לדברי ישעיהו: "עד שתישפך עלינו רוח ממרום". הגילוי צריך לבוא "ממרום", מלמעלה מן ההשתלשלות.

Isaiah 32:15 ישעיהו ל"ב:ט"ו

עַד־יֵצֶרָה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם וְהָיָה מְדִבֵּר לְכַרְמִל וְחִפְרָמַל לִיעֵר יִחְשָׁב:

Until the spirit be poured upon us from on high, And the wilderness become a fruitful field, And the fruitful field be counted for a forest.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 תי"ו רשים רשימו

האידרא רבא אומרת שהאות ת' "חקקה רושם עבור עתיק יומין". הטקסט מביא זאת כהקבלה לכך שהבחינה הנמוכה ביותר של עולם עליון משאירה את חותמה במה שמתחתיה.

Zohar, Idra Rabba 3:14-6:25 ספר הזהר, האדרא רבא ג':י"ד-ו':כ"ה

18 הערת קה"ת מפנה ל Samuel 3 למילים האלה.

I Samuel 3 שמואל א ג'

פסקה 4

19 הערת קה"ת מפנה ל Esther 1:11 למילים האלה.

Esther 1:11 אסתר א':י"א

לְהִבְיֵא אֶת־וַשְׁתִּי הַמֶּלֶכָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּכֶתֶר מְלָכוּת לְהִרְאוֹת הָעַמִּים וְהַשָּׂרִים אֶת־יָפִיָּהּ כִּי־טוֹבַת מְרָאָה הִיא:

to bring Vashti the queen before the king with the crown royal, to show the peoples and the princes her beauty; for she was fair to look on.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 5

20 צופר אומר על חכמת ה' ש"מידתה ארוכה מן הארץ ורחבה מגי ים". אדמו"ר הזקן מחיל זאת על טעמי המצוות, ששורשם בתענוגו הבלתי מוגבל של אין סוף.

Job 11:9 איוב י"א:ט'

אֲרָכָה מִאֲרָץ מִדָּה וּרְחֹבָהּ מִנִּי־יָם:

The measure thereof is longer than the earth, and broader than the sea.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 מי מנה

דברי בלעם: "מי מנה עפר יעקב, ומספר את רובע ישראל?" — הפסוק

Now these are the ordinances which thou shalt set before them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 שש שנים יעבוד

דין עבד עברי, "שש שנים יעבוד", שבו המאמר דן במשמעות העבודה.

Exodus 21:2 שמות כ"א:ב'

כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבִשְׁבַעַת יֵצֵא לְחֻפְשִׁי חָנֹם:

If thou buy a Hebrew servant, six years he shall serve; and in the seventh he shall go out free for nothing.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 לא תהיה משכלה

"לא תהיה משכלה ועקרה בארצך": מילות הפתיחה של מאמר אחר שהטקסט מצטט.

Exodus 23:26 שמות כ"ג:כ"ו

לֹא תִהְיֶה מִשְׁכָּלָה וְעִקְרָה בְּאַרְצְךָ אֶת־מִסְפַּר יְמֶיךָ אֲמַלֵּא:

None shall miscarry, nor be barren, in thy land; the number of thy days I will fulfil.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 ועבדתם את ה' אלקיכם

"ועבדתם את הו' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך": הפסוק שאותו מאמר מבאר בהקשר של העבודה.

Exodus 23:25 שמות כ"ג:כ"ה

וְעַבַדְתֶּם אֶת הָאֱלֹהִים וּבֵרַךְ אֶת־לֶחְמְךָ וְאֶת־מִימֶיךָ וְהִסְרֵתִי מִחֶלְקְךָ:

And ye shall serve the L-RD your G-d, and He will bless thy bread, and thy water; and I will take sickness away from the midst of thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 דברי בלעם, "לא הביט און ביעקב": מילות הפתיחה של מאמר נוסף שהטקסט מצטט בנושא העבודה.

Numbers 23:21 במדבר כ"ג:כ"א

לֹא־הִבִּיט אֹן בְּיַעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עֲמַל בְּיִשְׂרָאֵל הִ' אֱלֹקָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ:

None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The L-RD his G-d is with him, And the shouting for the King is among them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 כחי ועוצם ידי

התורה מזהירה שלא לומר בלב: "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה". כאן מוסבר עד כמה העולם הגשמי מסתיר את האלקות המחיה אותו.

Deuteronomy 8:17 דברים ח':י"ז

וְאָמַרְתָּ בְּלִבְךָ כְּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת־הַחִיל הַזֶּה:

and thou say in thy heart: 'My power and the might of my hand hath gotten me this wealth.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 3

15 ישעיהו מתנבא ש"השמים ייגללו כספר". אדמו"ר הזקן קורא זאת כגילוי

בביאור שהמאמר מצטט, ובו נדון "רובע ישראל".

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:י'

מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 אף עשיתיו

"כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו, יצרתיו אף עשיתיו" — הביטוי נדון באותו ביאור, בהקשר של עשיה ומלכות.

Isaiah 43:7 ישעיהו מ"ג:ז'

כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 "החכמה תחיה בעליה" — כאן התורה מחיה את המצוות בכך שהיא ממשיכה לתוכן את התענוג העליון.

Ecclesiastes 7:12 קהלת ז':י"ב

כי בצל החכמה בצל הכסף ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה:

For wisdom is a defence, even as money is a defence; but the excellency of knowledge is, that wisdom preserveth the life of him that hath it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 גדול תלמוד

חכמים הסיקו שהתלמוד גדול, מפני שהתלמוד מביא לידי מעשה. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות שלימוד התורה הוא שממשיך את התענוג העליון אל מעשה המצווה.

Kiddushin 40b:8-9 קידושין מ"ב:ח"ט

וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעליית בית נתנה בלוד. נשאלה שאילה זו בפניהם: תלמוד גדול או מעשה גדול? נענה רבי טרפון ואמר: מעשה גדול. נענה רבי עקיבא ואמר: תלמוד גדול. נענו כולם ואמרו: תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה. תנאי, רבי יוסי אומר: גדול תלמוד שקדם לחלה ארבעים שנה, לתרומות ולמעשרות חמשים וארבע, לשמיטות ששים ואחת, ליוכלות מאה ושלש.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

6 פסוקה

25 ראה אנכי נותן

"ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה": מילות הפתיחה של המאמר שהטקסט מצטט, העוסק בשורש מלכות ברצון העליון.

Deuteronomy 11:26 דברים י"א:כ"ו

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה:

:Behold, I set before you this day a blessing and a curse

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 מראש מקדם נסוכה

רמז לדברי התורה במשלי: "מעולם נסכתי מראש מקדמי ארץ". המאמר

המצוטט מחיל אותם על שורש מלכות.

Proverbs 8:23 משלי ח':כ"ג

מעולם נסכתי מראש מקדמי ארץ:

I was set up from everlasting, from the beginning, Or ever the earth was

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 אשת חיל עטי"ב

"אשת חיל עטרת בעלה". מלכות, ששורשה ברצון העליון, נעשית כתר מעל ז"א.

Proverbs 12:4 משלי י"ב:ד'

אשת חיל עטרת בעלה וקרקב בעצמותיו מבישה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that doeth shamefully is as rottenness in his bones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 אחת היא יונתי

"אחת היא יונתי תמתי": הפסוק מתוך ביאור שהטקסט מצטט על המבנה הפנימי של מלכות.

Song of Songs 6:9 שיר השירים ו':ט'

אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה ברה היא לילדתה ראוה בנות וראשוה מלכות ופילגשים ויהללוה:

My dove, my undefiled, is but one; She is the only one of her mother; She is the choice one of her that bore her. The daughters saw her, and called her happy; Yea, the queens and the concubines, and they praised her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 גולה על ראשה

זכריה רואה מנורת זהב כולה, "וגולה על ראשה ושבעה נרותיה עליה". אדמו"ר הזקן מפרש את הגולה כבינה ואת הנרות כשבע המדות.

Zechariah 4:2 זכריה ד':ב'

ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר ראיתי והנה מנורת זהב כלה וגלה על ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 אם הכנים

"אם הכנים שמחה": כינוי בקבלה לבינה, אם המדות.

Psalms 113:9 תהילים קי"ג:ט'

מושיבי עקרת הבית אם הכנים שמחה הללויה:

Who maketh the barren woman to dwell in her house As a joyful mother of children. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 שבעה רועים

מיכה מדבר על "שבעה רועים" שהוקמו כנגד אשור. כאן הם מסמלים את

שבע המדות.

Micah 5:4 מיכה ה:ד'

וְהָיָה זֶה שְׁלוֹם אֲשׁוּר כִּי־יָבֹאוּ בְּאֶרְצָנוּ וְכִי יֵדְרֶה בְּאֶרְמְנוֹתֵינוּ וְהִקְמֵנוּ עָלָיו שִׁבְעָה רֹעִים וְשִׁמְנָה נְסִיכֵי אָדָם:

And this shall be peace: When the Assyrian shall come into our land, And when he shall tread in our palaces, Then shall we raise against him seven shepherds, And eight princes among men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 הערת קה"ת מפנה לזוהר, Bereshit 79:205 למילים האלה.

Zohar, Bereshit 79:205 ספר זוהר, בראשית ע"ט:ר"ה

33 הזוהר מפרש את הפסוק "הווי אלקים בנה את הצלע" כמתאר את אבא ואמא המכנינים את הכלה לפני שהיא באה אל בעלה; מאז "ויביאה אל האדם", בעלה בא אליה ומפרנס אותה. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות שמלכות מקבלת מו"א רק לאחר ה"נישואין".

Zohar, Bereshit 80:207-82:215 ספר זוהר, בראשית פ"ז-פ"ב:רט"ו
AND THE L-RD GOD BUILT. Here also the full name of the Deity is used, indicating that the father and mother provided for her until she came to her husband. THE SIDE: 'black but comely'; she was the 'unclear mirror', but the father and mother tricked her out so as to make her acceptable to her husband. AND BROUGHT HER TO THE MAN. From this we learn that it is incumbent on the father and mother of the bride to transfer her to the charge of the bridegroom; so we

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

34 "ויבן הווי אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם": הפסוק שהזוהר דורש.

Genesis 2:22 בראשית ב:כ"ב

וַיִּבֶן ה' אֱלֹקִים אֶת־הַצֶּלַע אֲשֶׁר־לָקַח מִן־הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבִיֶאֱהָ אֶל־הָאָדָם:

And the rib, which the L-RD G-d had taken from the man, made He a woman, and brought her unto the man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 לך הי הגדולה

ברכתו של דוד, "לך, הוי", הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההודו", היא המקור הקלאסי לשבע המדות.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:יא

לָךְ הִי הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוּדָה כִּי־כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לָךְ הִי הַמְּמֻלָּכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכָל לְרֹאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 7

36 ושני זיתים עליה

"ושני עצי זית עליה, אחד מימין הגולה ואחד משמאלה": עצי הוית שלצד

המנורה בחזון זכריה, שעליהם מבאר קטע זה.

Zechariah 4:3 זכריה ד:ג'

וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין וְהַגֵּלָה וְאֶחָד עַל־שְׂמָאלָהּ:

and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 בארץ לא זרועה

ה' מזכיר את אהבת ישראל בכך שהלכו אחריו במדבר, "בארץ לא זרועה". אדמו"ר הזקן מדגיש את המילה "לא", המבטאת את בחינת ההימנעות.

Jeremiah 2:2 ירמיהו ב:ב'

הֲלֹה וְקִרְאָתָהּ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֶּתְהָ כְּלוּלְתֶּיהָ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה:

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the L-RD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38 שמי הוא שס"ה וזכרי

"זה שמי לעולם, וזה זכרי לדור דורי". הגימטריה מקשרת את יי"ד-ה"א ל"שמי" (365), ואת וא"ו-ה"א ל"זכרי" (248), כנגד מצוות לא תעשה ומצוות עשה.

Exodus 3:15 שמות ג:ט"ו

וַיֹּאמֶר עוֹד אֶלְקִים אֶל־מֹשֶׁה כֹּה־תֹאמַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹקֵי אַבְרָהָם אֱלֹקֵי יִצְחָק וְאֱלֹקֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם זֶה־שְּׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זְכָרִי לְדֹר:

And G-d said moreover unto Moses: "Thus shalt thou say unto the children of Israel: The L-RD, the G-d of your fathers, the G-d of Abraham, the G-d of Isaac, and the G-d of Jacob, hath sent me unto you; this is My name for ever, and this is My memorial unto all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 8

39 לומר קדוש

המלאכים קוראים זה לזה: "קדוש, קדוש, קדוש הוי צבאות". הכרותם מראה שאפילו "גופם" בטל.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו:ג'

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ הִי צְבָאוֹת מְלֵא כְּלֵי־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 בחומר ובלבנים

המצרים המררו את חיי ישראל "בעבודה קשה, בחומר ובלבנים". ריסוק זה קדם למתן תורה והכין אליו.

Exodus 1:14 שמות א:יד

וַיִּמְרְרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בְּעִבְדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבָנִים וּבְכָל־עֲבֹדָה בְּשָׂדֶה אֶת כָּל־עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ:

פסוקה 9

47 שבעה ושבעה מוצקות

זכריה רואה מנורת זהב, שעל ראשה קערה, שבעה נרות ו"שבעה ושבעה מוצקות לנרות". אדמו"ר הזקן מונה את המוצקות כשתי קבוצות של שבעה.

Zechariah 4:2 זכריה ד"ב:

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְהָ עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיָּה עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְנֵרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 שבעה ושבעה מוצקות

הזהר מצטט את "שבעה ושבעה מוצקות" לצד "שבעה ושבעה" ימים, ואומר עליהם: "והם חד". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי לקרוא את הפסוק כשתי שביעיות.

Zohar, Miketz 15:250-261 ספר הזהר, מקץ ט"ו:ר"נ-רס"א

49 כי צנתרות זהב אשר מריקים מעליהם הזהב

הנביא שואל על "שני צנתרות הזהב אשר על יד שני צנתרות הזהב המריקים את הזהב מעליהם". אדמו"ר הזקן מפרש שהזהב הוא כינה.

Zechariah 4:12 זכריה ד"י"ב

וַאֲעַן שְׁנֵית וְאָמַר אֵלָיו מַה־שְּׁתֵי שְׁבָלֵי הַזֵּיתִים אֲשֶׁר בְּיַד שְׁנֵי צִנְתָּרוֹת הַזֶּהָב הַמְרִיקִים מֵעַל־יָהֶם הַזֶּהָב:

And I answered the second time, and said unto him: 'What are these two olive branches, which are beside the two golden spouts, that empty the golden oil out of themselves

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 מצפון זהב יאתה

"מצפון זהב יאתה". הצפון הוא צד הגבורה, והזהב הוא כינה, שאהבתה בוערת.

Job 37:22 איוב ל"ז:כ"ב

מִצְפּוֹן זָהָב יֵאָתֶה עַל־אֱלֹהֵי נֹרְאָ הָאוֹד:

Out of the north cometh golden splendour, About G-d is terrible majesty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 ועבד הלוי הוא

"והלוי יעבוד את עבודת אוהל מועד". עבודת הלויים היא ההתלהבות הלוהטת שמקורה בכינה.

Numbers 18:23 במדבר י"ח:כ"ג

וְעֹבֵד הַלֵּוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יֵשְׂאוּ עוֹנָם חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה:

But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

And they made their lives bitter with hard service, in mortar and in brick, and in all manner of service in the field; in all their service, wherein they made them serve with rigour

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 כשמן הטוב כי יורד על הזקן

"כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן, זקן אהרן". הזקן הוא שלוש עשרה מידות הרחמים, והשמן הוא הפנימיות שלהן.

Psalms 133:2 תהילים קל"ג:ב

כְּשֶׁמֶן הַטּוֹב עַל־הָרֹאשׁ יֵרֵד עַל־הַזָּקֵן וְזָקֵן אַהֲרֹן שִׁירֵד עַל־פִּי מְדוּתָיו:

It is like the precious oil upon the head, Coming down upon the beard; Even Aaron's beard, That cometh down upon the collar of his garments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 ואתה תצוה

על "ואתה תצוה" ממשיל המדרש את ישראל לזית, שחובטים בו, טוחנים אותו וסוחטים אותו עד שהוא נותן את שמנו. אדמו"ר הזקן מביא זאת בהקשר של כתישת הזית.

Shemot Rabbah 36:1 שמות רבה ל"ו:א

43 שמן וקטרת

"שמן וקטורת ישמח לב". הפסוק מובא כדי להראות שהשמן הוא בחינת חכמה.

Proverbs 27:9 משלי כ"ז:ט

שֶׁמֶן וְקִטְרֶת יִשְׂמַח־לֵב מְתַק רָעָהוּ מַעֲצָת־נֶפֶשׁ:

Ointment and perfume rejoice the heart; So doth the sweetness of a man's friend by hearty counsel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 בוצינא דקרדוניתא

בפתיחת הזהר מתוארת "בוצינא דקרדינותא", מנורת החושך, החוררת באור העליון ומודדת את הצבעים. כאן היא מקור הגבורות, שבאמצעותן נוצרת החכמה.

Zohar, Bereshit 1:1-2:7 ספר הזהר, בראשית א'-ב:ז

45 ולא אבה הוי אלקיך לשמוע אל בלעם

"ולא אבה הוי אלקיך לשמוע אל בלעם, ויהפוך הוי אלקיך לך את הקללה לברכה": הפסוק שמוכח כהסבר לגבורות.

Deuteronomy 23:6 דברים כ"ג:ו

וְלֹא־אָבָה ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֹעַ אֶל־בִּלְעָם וַיַּהֲפֹךְ ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת־הַקְּלָלָה לְבִרְכָּה כִּי אָהַבְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ:

Nevertheless the L-RD thy G-d would not hearken unto Balaam; but the L-RD thy G-d turned the curse into a blessing unto thee, because the L-RD thy G-d loved thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 אם הבנים

"אם הבנים שמחה": אימא, כינה, כאם המידות.

Psalms 113:9 תהילים קי"ג:ט

מוֹשִׁיכִי עֶקְרַת הַבֵּית אִם־הַבָּנִים שְׂמִחָה הַלְלוּ־קָה:

Who maketh the barren woman to dwell in her house As a joyful mother of children. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

56 ואתה תצוה

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך": מילות הפתיחה של מאמר העוסק במדרגותיהם של משה ואהרן.

Exodus 27:20 שמות כ"ז:כ'

וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כִּתִּית לְמָאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

And thou shalt command the children of Israel, that they bring unto thee pure olive oil beaten for the light, to cause a lamp to burn continually

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 תפקדו אותם לצבאותם אתה ואהרן

משה מצווה למנות את העם "לצבאותם אתה ואהרן": הפסוק שעליו מבוסס מאמר נוסף על משה ואהרן.

Numbers 1:3 במדבר א':ג'

מִכֵּן עֲשִׂירִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל־יִצְאָא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצַבָּאוֹתָם אַתָּה וְאַהֲרֹן:

from twenty years old and upward, all that are able to go forth to war in Israel: ye shall number them by their hosts, even thou and Aaron

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 בהעלות ובהטיבו

אהרן מקטיר את הקטורת "בהיטיבו את הנרות" ו"ובהעלות אהרן את הנרות". המאמר על חנוכה המצוטט כאן עוסק בשתי פעולות אלה.

Exodus 30:7-8 שמות ל"ז:ח'

וְהִקְטִיר עָלָיו אֹהֶרֶן קְטֹרֶת סָמִים בִּבְקָר בִּבְקָר בְּהִיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרוֹת וְקִטְרָנָהּ: וּבִהְעֹלֹת אֹהֶרֶן אֶת־הַנֵּרוֹת בֵּין הָעֶרְפִּים יִקְטִירָנָה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי ה' לְדֹרֹתֵיכֶם:

And Aaron shall burn thereon incense of sweet spices; every morning, when he dresseth the lamps, he shall burn it. And when Aaron lighteth the lamps at dusk, he shall burn it, a perpetual incense before the L-RD throughout your generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 מואהבת עד ובשעריך

הפרשה הראשונה של קריאת שמע, "מואהבת" ועד "ובשעריך", ובה ארבעים ושתיים מילים.

Deuteronomy 6:5-7 דברים ו:ה-ז'

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל־לִבְּךָ: וְשָׁנַנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might. And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart; and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 רשפי אש

"רשפי רשפי אש, שלהבתיה": האהבה הבוררת שמקורה בבינה.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח:ו'

שִׁימְנִי כַחֲוֶתֶם עַל־לִבְּךָ כַּחֲוֶתֶם עַל־זְרוּעַךָ כִּי־עֵצָה כְּמוֹת אֶהְיֶה קֶשֶׁה כְּשֹׁאוֹל קִנְיָאָה רִשְׁפִּיָּה רִשְׁפִּי אֵשׁ שְׁלֹהֲבֹתֶיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 רני ושמחי

"רני ושמחי בת ציון": מילות הפתיחה של ההסבר שהטקסט מצטט, הפטרת בהעלותך.

Zechariah 2:14 זכריה ב':יד'

רְנִי וּשְׂמַחִי בַת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשֹׁכְנֹתִי בְּתוֹכָךָ נָא־הִי' Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I' will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 ונוצר ונקה

בין שלוש עשרה מידות הרחמים: "נוצר חסד לאלפים... ונקה". על פי הקבלה, אלו הם שני המזלות, שאדמ"ר הזקן מזהה עם שני עצי הוית.

Exodus 34:7 שמות ל"ד:ז'

נֹצֵר חֶסֶד לְאֲלָפִים נֹשֵׂא עֹון וְפָשַׁע וְחַטָּאָה וְנִקָּה לֹא יִנָּקֶה פֶּקֶד עֹון אָבוֹת עַל־בְּנִים וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־שְׁלֹשִׁים וְעַל־רַבְעִים:

keeping mercy unto the thousandth generation, forgiving iniquity and transgression and sin; and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, and upon the children's children, unto the third and unto the fourth generation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55

המדרש מחיל את דברי זכריה "אלה שני בני היצירה" על משה ואהרן, שבכותם נגאלו ישראל.

Shemot Rabbah 15:3 שמות רבה ט"ו:ג'

דבר אחר: החדש הזה לכם, הוא דכתיב (זכריה ד, יד): אלה שני בני היצירה העומדים על אדון כל הארץ. אמר רבי לוי: מלמד שהיה הקדוש ברוך הוא חוזר ומבקש באיזה דבר לגאול את ישראל ולא היה מוצא, עד שמצא זכותו של משה ושל אהרן והיא עמדה להם, הוא היה דכתיב: אלה שני בני היצירה. למה הדבר דומה? למלך שבקש לישא אשה ובאו ואמרו לו: ענייה היא, אין לה בעולם אלא שני נומים בלבד. כך אמר הקדוש ברוך הוא: דיין לישראל שיגאלו בזכות משה ואהרן, לכך נאמר: ויאמר ה' אל ...

Another interpretation: "This month shall be for you" - that is what is written: "These are the two anointed ones, who stand by the L-rd of all the land" (Zechariah 4:14). Rabbi Levi said: This teaches that the Holy One blessed be He was continuously seeking something to redeem Israel. He was unable to find anything until He found the merit of Moses and Aaron, which stood for them; that is what is written: "These are the two anointed ones [benei yitzhar]." To what is ... this matter comparable? To a

60 מואהבת עד ובשעריך הם מ"ב תיבין

כפרי עץ חיים נאמר שבפרשת שמע יש ארבעים ושתיים מילים, כנגד ארבעים ושתיים האותיות של השם שב"אנא בכוח".

Pri Etz Chaim, Gate of the Recitation of the Shema 25:1
חיים, שער הקריאת שמע כ"ה:א'

... ועתה איך נגדל ז"א, ונעשין לו רמ"ח איברים שלימים. כי פ' שמע יש בו מ"ב תיבין כנגד רישא דז"א, וגם הוא סוד עטרא דחסדים, והם ברישא דנוקבא, כי מהם נעשו חו"ב דנוק'. וזהו ואהבת, בסוד אהבת חסד, וסי' מ"ב, וזהו ודברת ב"ם, אותיות מ"ב, והם כנגד מ"ב אתון דאבגית"ן. והנה אמרו בתיקונים, רישא דאילנא דאינון מ"ב תיבין דאבגית"ן, והנה שם מ"ב זהו גבורה, ואיך אמר שואהבת הוא חסד כנגד שם מ"ב הנ"ל, והוא גבורה. והענין הוא, כי גם יש שם מ"ב הנ"ל שהוא בחסד, והוא, כי כבר בארנו בענין ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

61 אשר הוצאתיך מארץ מצרים

קריאת שמע מסתיימת במילים: "אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים". קריאת שמע מדי יום היא יציאה יומיומית ממצרים.

Numbers 15:41 במדבר ט"ו:מ"א

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים אני ה' אלקיכם:

I am the L-RD your G-d, who brought you out of the land of Egypt, to be your G-d: I am the L-RD your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 אלה מסעי

"אלה מסעי בני ישראל": מילות הפתיחה של המאמר על ארבעים ושניים המסעות, שהטקסט מצטט.

Numbers 33:1 במדבר ל"ג:א'

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן:

These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 ובשמים יעופף

לשרפים יש שש כנפיים, ו"בשמיים יעופף". שם בן מ"ב נמשל למעוף זה כלפי מעלה.

Isaiah 6:2 ישעיהו ו':ב'

שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד בשמים יכסה פניו ובשמים יכסה רגליו ובשמים יעופף:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings: with twain he covered his face and with twain he covered his feet, and with twain he did fly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 בהעלותך את הנרות

"בהעלותך את הנרות, יאירו שבעת הנרות אל מול פני המנורה". העלאת הנרות היא עליית הנשמה.

Numbers 8:2 במדבר ח':ב'

דבר אל־אהרן ואמרך אליו בהעלתך את־הנרות אל־מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות:

Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 ואהבת בכל מאדך

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך". האהבה העולה ללא גבול.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

ואהבת את ה' אלקיך בכל־לבבך ובכל־נפשך ובכל־מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66 שמע ישראל

"שמע ישראל, הוי' אלקינו, הוי' אחד": הפסוק הראשון של קריאת שמע, הנקרא כהתבוננות.

Deuteronomy 6:4 דברים ו':ד'

שמע ישראל הוי' אחד: Havayah אלקינו Havayah אחד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 כשמן הטוב על הראש

"כשמן הטוב על הראש": שמן החכמה הנמשך אל השכל.

Psalms 133:2 תהילים קל"ג:ב'

כשמן הטוב על־הראש ירד על־תונקו וזנו־אֶהָרֹן שִׁירֵד עַל־פִּי מְדוּתָיו:

It is like the precious oil upon the head, Coming down upon the beard; Even Aaron's beard, That cometh down upon the collar of his garments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 והחכמה תחיה

"החכמה תחיה בעליה": הפסוק שהמאמר מבאר.

Ecclesiastes 7:12 קהלת ז':י"ב

כי בצל החכמה בצל הפסך ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה:

For wisdom is a defence, even as money is a defence; but the excellency of knowledge is, that wisdom preserveth the life of him that hath it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 כי עמך מקור חיים

"כי עמך מקור חיים, באורך נראה אור": החכמה כמקור החיים.

Psalms 36:10 תהילים ל"ו:י'

כי־עִמָּךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרֶךְ נִרְאָה־אֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 ואהיה אצלו אמן

בתורה נאמר: "אז הייתי אצלו אמן, והייתי שעשועים יום יום": הפסוק מן המאמר שהטקסט מצטט, העוסק בתענוג הפנימי שבפנימיות אבא.

Proverbs 8:30 משלי ח':ל'

וְאֶהְיֶה אִצְלוֹ אִמּוֹן וְאֶהְיֶה שְׁעִשְׁוּעִים יוֹם יוֹם מִשְׁחָקָת לִפְנֵי כָּל־עֵת:
Then I was by Him, as a nursling; And I was daily all delight,
Playing always before Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 ל"ב נתיבות

ספר יצירה פותח ב"שלושים ושתים נתיבות פליאות חכמה" שבאמצעותן נברא העולם, ומפרש אותן כעשר ספירות ועשרים ושתים אותיות.

Sefer Yetzirah 1:1 ספר יצירה א':א'

בשלושים ושתים נתיבות פליאות חכמה חקק יה ה' צבאות אלקי ישראל
אלקים חיים ומלך עולם אל שדי רחום וחנן רם ונשא שוכן עד מרום
וקדוש שמו וברא את עולמו בשלושה ספרים בספר וספר וספור:

Yah, the L-rd of hosts, the living G-d, King of the Universe,
Omnipotent, All-Kind and Merciful, Supreme and Extolled,
who is Eternal, Sublime and Most-Holy, ordained (formed)
and created the Universe in thirty-two mysterious paths of
Sippur (2 wisdom by three Sepharim, namely: 1) S'for
ספור; 2) S'for ספור; 3) Sapher; which are in Him one and the same ספר and ספר.

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor
Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

72 עין לא ראתה אלקים וזולתך

"עין לא ראתה, אלקים, וזולתך, יעשה למחכה לוי". אדמו"ר הזקן מחיל זאת על הנתיב הראשון של חכמה, שאף נברא אינו תופס.

Isaiah 64:3 ישעיהו ס"ד:ג'

וּמַעֲוִלָם לֹא־שָׁמְעוּ לֹא הֶאֱזִינוּ עֵין לֹא־רָאָתָה אֱלֹקִים וְזוֹלַתְךָ יַעֲשֶׂה
לְמַחֲכָה־לוֹ:

And whereof from of old men have not heard, nor perceived
by the ear, neither hath the eye seen a G-d beside Thee, who
.worketh for him that waiteth for Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 ותורה אור

"כי נר מצוה ותורה אור".

Proverbs 6:23 משלי ו':כ"ג

כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר וְדָרְךְ חַיִּים תּוֹכַחֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
;And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 והחכמה תחיה

הוזהר על חוקת מפרש את "יתרון דעת החכמה תחיה בעליה" כעץ החיים והתורה, הנובעת מחכמה שלמעלה.

Zohar, Chukat 6:43-9:54 ספר זוהר, חקת ו':מ"ג-ט':נ"ד

75 והחכמה תחיה בעליה

"החכמה תחיה בעליה": כאן בעליה היא הרצון העליון, שהחכמה מחיה.

Ecclesiastes 7:12 קהלת ז':י"ב

כִּי בָצַל הַחֲכָמָה בָּצַל הַפֶּסֶף וְיִתְרוֹן דַּעַת הַחֲכָמָה תַּחֲיָה בְּעַלְיָה:

For wisdom is a defence, even as money is a defence; but the
excellency of knowledge is, that wisdom preserveth the life
.of him that hath it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76 והחכמה תחיה בעליה

הוזהר על פינחס מכנה את החכמה "חיי המלך" ומצטט את "החכמה תחיה בעליה".

Zohar, Pinchas 118:800-120:811 ספר זוהר, פנחס קי"ח:ת"ת-
קי"כ:תתי"א

77 והיה אם שמוע

"והיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי": הפרשה השנייה של קריאת שמע, קבלת עול המצוות.

Deuteronomy 11:13 דברים י"א:י"ג

וְהָיָה אִם־שָׁמַעַתְּ תִשְׁמָעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם לֵאמֹר
אֲתִי־י אֱלֹהֵיכֶם וְלַעֲבֹדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם:

And it shall come to pass, if ye shall hearken diligently unto
My commandments which I command you this day, to love
the L-RD your G-d, and to serve Him with all your heart and
,with all your soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

78 ע"ב גשרים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה פרדס שער פרטי השמות פ"ה. שער ערכי הכינויים מערכת חסד.
שיעור קומה — לרמ"ק — סצ"ד.

79 ע"ב גשרים

בערך "חסד" מציין הפרדס כי חסד בגימטריה שבעים ושתים, וכי הוא
רומז לשבעים ושניים גשרים; המידה נקראת חסד כאשר היא פועלת
באמצעותם.

Pardes Rimmonim 23:8 פרדס רמונים כ"ג:ח'

80 ע"ב גשרים לעבור מימי חסד

בפרדס מובאים דברי רבי נחוניא, שלפיהם שם בן ע"ב שייך לחסד ומתחלק
לשבעים ושניים גשרים, הנקראים כך משום שהם מעברים על פני מימי
החסד.

Pardes Rimmonim 21:8 פרדס רמונים כ"א:ח'

... הוכרח מכל זה ששיעור הת"ת כפל לשיעור המלכות, אי"כ הוכרח
לזה שמה שנכללו ו' שמות של הע"ב בצרופה האי של אהי"ה או הי של
יהויה צריך שנים בשם אדנ"י מפני שאינה כוללת מהקצוות כ"א ג'

86 קודם קבלת שבת

בפרי עץ חיים, בתיאור קבלת שבת, מובאות הכוונות של שם מ"ב בשבע ה"קולות" של המזמור שנאמר אז. הערת קה"ת מפנה לכאן בנוגע למנהג לומר אנא בכוח לפני קבלת שבת.

Pri Etz Chaim, Gate of the Sabbath 6:3
פרי עץ חיים, שער השבת ו"ג:

אמנם כוונת קבלת שבת בשדה, ואח"כ בבית, דע, כי הלא תחלה אנו יוצאין אל השדה, כי ב' בחינות הם - א' בחי' הנשמות, שהם פנימית לכל העולמות. ב' החיצונית, שהוא בחי' היכלות ומלאכים, אשר עליהן נאמר, הן אראלם צעקו חוצה. ועתה בשדה, מעלין סוד חיצונית, שהוא סוד ההיכלות והמלאכים. אמנם אנו מעלין ג"ר שבעשייה, בעשירית שביצירה, והם ג' הו' שבמזמור זה. אח"כ אנו מעלין ז"ת ע"י אב"ג וכו' שביצירה, והם אלו ז' קולות, קול ה' על המים וכו', שבמזמור זה. אח"כ כשאומר ה' "למבול יושב, יכוון ברי"ת יל"י, לעלות ולכלול ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

פסוק 13

87 להחיות רוח שפלים

ה' שוכן "עם דכא ושפל רוח, להחיות רוח שפלים". צדקה המחיה את השפלים למטה ממשיכה חיות מלמעלה.

Isaiah 57:15 ישעיהו נ"ז:ט"ו

פי כה אָמַר רַם וְנָשָׂא שָׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכֹּן וְאֶת־דָּכָא וְשָׁפְלִי-רוּחַ לְהַחְיֹת רוּחַ שְׁפָלִים וְלְהַחְיֹת לֵב נְדָכָאִים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נז, טו.

88 אלא ע"י בחי' בכל מאדך

ההערה אומרת שהקטע מובא באור התורה על האוינו, וששם מציין הצמח צדק לקונטרס אחרון שכתביא באותו עניין.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת האוינו ע' איתרמד ושם מציין לק"א לתניא ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנה, ב) "והעלאת מ"ן כו' בלי גבול ונקי' מאדך כדי לעורר בחי' א"ס" ע"ש.

89 בכל מאדך

"בכל מאדך": אהבה שמעבר למידה האישית, שרק היא מחברת בין למטה למעלה.

Deuteronomy 6:5 דברים ו"ה:

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 ממעמקים

"ממעמקים קראתיר, הוי"י": הוצקה מהמקום הנמוך ביותר, שמגיעה למעלה

כדפי' ולכן באו צרופי אדני" כ"ד שהם ג"פ כ"ד הם ע"ב, וכן פי' בספר הבהיר במ"א. ועוד פירש שם כי אפי' בשם בן ד' הם כ"ד צורות כ"ד צירופים. ואין לתמוה על זה, כי אם היותו שישתנו ההוויות באותיותיהם לא ישתנו ברמזותם. וראייה מאותיות ה"ה שבשם ששויים בצורתם ומשונות ברמזותם כמו שביארנו בשער השמות ...

Pardes Rimoni (Public Domain)

81 ובכל מאדך

"בכל מאדך" מופיע בפרשה הראשונה של קריאת שמע, ולא בשנייה; אדמ"ר הוקן מפרש זאת כהתעלות ללא גבול של פרשה זו.

Deuteronomy 6:5 דברים ו"ה:

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

82 בשמים יכסה

לכל שרף שש כנפיים: "בשתיים יכסה פניו, ובשתיים יכסה רגליו, ובשתיים יעופף". הפרשה הראשונה של קריאת שמע נמשלה לכנפיים אלה, המסמלות התעלות.

Isaiah 6:2 ישעיהו ו"ב:

שָׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד בְּשָׁתַיִם יִכְסֶה פָּנָיו וּבְשָׁתַיִם יִכְסֶה רַגְלָיו וּבְשָׁתַיִם יְעוֹפֵף:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings: with twain he covered his face and with twain he covered his feet, and with twain he did fly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 בקשעהמ"ט אומרים אנא בכח

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Pri Etz Chaim.

הערת קה"ת

ראה פע"ח ש' קשעהמ"ט פ"ח.

84 אנא בכח גדולת

בפרי עץ חיים, בעניין קריאת שמע שעל המיטה, מובאות הכוונות של שם מ"ב באמצעות תפילת אנא בכוח.

Pri Etz Chaim, Gate of the Recitation of the Shema Before Retiring 8:7 פרי עץ חיים, שער קריאת שמע שעל המיטה ח"ז:

ואומר אח"כ ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, אחר אלו השמות דשם מ"ב. והזהר שאלו ה' מ"ב אחרונים יהיה במחשבה לבד, אך שם מ"ב הראשון תכוין בו, ע"י הזכרות תפלת אנא בכח כנ"ל. אח"כ תכוין הויה, בג' ציורים רי"ו כנודע. אח"כ תאמר בידך אפקיד רוחי, וכבר בארתיו כי ס"ת גי' ירך. והוא י"ד הב', ותכוין בה למלוי המלוי של אדני, שיש בו ל"ד אותיות כמנין ירך. ברי"ת פדית אותי יי', תכוין פא"י שם קדוש. גם תכוין, כי הוא גי' הויה אדני, והנה טוב מאוד שאם אינך יכול לישן תיכף אחר ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

85 וכן קודם קבלת שבת

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה שם ש' השבת פ"ו.

Her feet go down to death; Her steps take hold on the
;nether-world
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
משלי ה, ה.

96 מלכותו בכל משלה

"הוי בשמים הכין כסאו, ומלכותו בכל משלה": מלכות המגיעה לכל
הדרגות.

Psalms 103:19 תהילים ק"ג:י"ט
ה' בִּשְׁמַיִם הִכִּין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה:
The L-RD hath established His throne in the heavens; And
His kingdom ruleth over all.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
תהלים קג, יט.

ביותר.

Psalms 130:1 תהילים ק"ל:א
שִׁיר הַמַּעֲלֹת מִמַּעַמְקִים קְרָאתִיךָ ה'
A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O
L-RD
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
תהלים קל, א.

91 וילקט יוסף

"ויאסוף יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען". אדמו"ר
הזקן מפרש זאת כאיסוף חסד.
Genesis 47:14 בראשית מ"ז:יד
וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשֶׁכֶר
אֲשֶׁר־הֵם שִׁכְּרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־הַכֶּסֶף בֵּיתֵהוּ פַּרְעֹה:
And Joseph gathered up all the money that was found in the
land of Egypt, and in the land of Canaan, for the corn which
they bought; and Joseph brought the money into Pharaoh's
house.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
בראשית מז, יד.

92 הוא השליט על הארץ

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
שם מב, ו.

93 ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר

"ויוסף הוא השליט על הארץ, הוא המשביר לכל עם הארץ".
Genesis 42:6 בראשית מ"ב:ו
וַיֹּסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל־הָאָרֶץ הוּא הַמְּשַׁבֵּיר לְכָל־עַם הָאָרֶץ וַיָּבֵאוּ אֹחֵי
יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ אַפַּיִם אָרְצָה:
And Joseph was the governor over the land; he it was that
sold to all the people of the land. And Joseph's brethren
came, and bowed down to him with their faces to the earth
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94 ונתתי מטר ארצכם

בפרשה השנייה של קריאת שמע: "ונתתי מטר ארצכם בעתו... ואספת
דגנך". "ארצכם" היא מלכות.
Deuteronomy 11:14 דברים י"א:יד
וְנָתַתִּי מִטְר־אַרְצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ וְאֶסַּפְתָּ דִּגְנְךָ וְתִירְשֶׁךָ וַיֵּצֵאֲךָ:
that I will give the rain of your land in its season, the former
rain and the latter rain, that thou mayest gather in thy corn,
and thy wine, and thine oil
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 שרגלי יורדות

בספר משלי נאמר "רגליה יורדות" למוות. כאן מתאר הפסוק את מלכות,
היורדת לעולמות הנמוכים ביותר.
Proverbs 5:5 משלי ה:ה
רַגְלֶיךָ יִרְדּוּת מוֹת שְׁאוֹל צַעְדֶּיךָ תִּמְכּוּ:

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Pri Etz Chaim (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Pardes Rimmonim (Public Domain)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309) [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/behaaloscha/7/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/behaaloscha/7/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק